

ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 7 PROGRAM

Prvi dan, 22. rujna 2017.

8:30 – 9:00 registracija sudionika (atrij Sveučilišta)
9:00 – 9:15 otvorenje međunarodnoga znanstvenog skupa (dvorana 143)
9:15 – 10:00 PLENARNO IZLAGANJE (dvorana 143)
Ivo Pranjković – Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika
10:00 – 10:15 stanka za kavu (Odjel za kroatistiku i slavistiku)

Sekcija A – DEKLARACIJA O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA
Sekcija B – JEZIK I KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA (S POSEBNIM NAGLASKOM NA 18. ST.)
Sekcija C – FANTASTIKA I MISTIKA U SLAVENSKIM KNJIŽEVNOSTIMA
Sekcija D – SUVREMENE LINGVISTIČKE TEORIJE I SLAVISTIKA

10:15 – 12:00 rad u sekcijama

Sekcija A 232	Sekcija C1 231	Sekcija C 241	Sekcija D 240
Predsjedavaju: R. Blagoni, Lj. Spasov	Predsjedavaju: E. Uspenski, M. Vučetić	Predsjedavaju: I. Juhnova, D. Mosova	Predsjedavaju: D. Lauc, M. Bašić
<p>Vladan Čutura (Zagreb): “Politika a ne lingvistika” – hrvatski jezik na novosadskom Sveučilištu</p> <p>Ljudmil Spasov, Igor Dvorščak, Borče Arsov (Skopje): Kulturna i jezična emancipacija makedonskoga standardnog jezika na fonu <i>Deklaracije</i> (1967. – 1974.)</p> <p>Ivica Mataija i Sanja Vrcić-Mataija (Gospić): Odjeci i posljedice <i>Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i> na području Gospića</p> <p>Matijas Baković i Ivana Klinčić (Zagreb): Sarajevska “deklaracija” o hrvatskome jeziku</p> <p>Robert Blagoni (Pula): Jezično-političke bilješke uz <i>Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i></p>	<p>Marko Vučetić (Zadar): Mističnost, iracionalnost i destruktivnost slobode Mihajla Mihajlova</p> <p>Enisa Uspenski (Beograd): Fantastika realnog u dokumentarističkoj prozi Svetlane Aleksijević</p> <p>Dejan Milutinović (Niš): Fantastika savremene srpske književnosti</p> <p>Dušica Đokić (Skopje): Дијалектичкото единство на фантастичкото и реалистичкото во прозата на Славко Јаневски – пат кон исконските темели на духовниот идентитет</p> <p>Jelena V. Jovanović (Niš): Mistični prostori uma: Veljko Milićević prema Gi de Mopasanu</p> <p>Marijana Terić (Cetinje): Definisanje fantastike u južnoslovenskoj književnosti. M. Pavić kao tvorac postmoderne fantastike</p>	<p>Anna Ursulenko (Wrocław): Утопия – отменить нельзя продолжить. Амбиутопизм романа «Счастливая Россия» Акунина-Чхартишвили</p> <p>Ina Nikolić (Zadar): Motivi i simbolika demonskoga u <i>Bjesovima</i> F.M. Dostojevskoga</p> <p>Irina Juhnova (Nižnij Novgorod): Иррациональное в произведениях М. Ю. Лермонтова</p> <p>Diana Mosova (Nižnij Novgorod): «Сказочное» в рассказе В. Набокова «Нежить»: страноведческий комментарий на занятиях по РКИ</p> <p>Dagmar Gramshammer-Hohl (Graz): Функция фантастического в <i>Крокодиле</i> Достоевского</p> <p>Anamarija Capek (Zadar): Fantastični elementi Gogoljeve pripovijetke <i>Vij</i></p>	<p>Ana Vraneša, Bernardina Petrović, Petra Korać, Mirjana Pavlica (Zagreb): Rječotvorni modeli u usustavljivanju hrvatskoga genetičkog nazivlja</p> <p>Petra Bušelić (Zagreb): Između kategorija: gradijativni opis hrvatskih kvantifikatora</p> <p>Marijana Bašić (Zadar): Ovladavanje inim jezikom u okviru teorije dinamičnih sustava</p> <p>Teodora Fonović Cvijanović (Pula): Jezik kalendara <i>Istran</i> – prvoga glasila na hrvatskome jeziku u Istri</p> <p>Ines Skelac, Ružica Stanić, Davor Lauc (Zagreb): Uporaba korpusa u istraživanju srodnosti hrvatskoga jezika s drugim jezicima</p> <p>Samanta Milotić Bančić (Pula): Glagolski oblici u tekstu <i>Čtenie svete Marie o mukah</i> u Grškovićeve zborniku iz XVI. stoljeća</p>

12:00 – 12:15 stanka za kavu

12:15 –14:00 rad u sekcijama

Sekcija A 232	Sekcija C1 231	Sekcija C 241	Sekcija D 240
Predsjedavaju: J. Lisac, V. Štimac Ljubas	Predsjedavaju: K. Kuvač-Levačić, Daniel Mikulaco	Predsjedavaju: M. Leonova, G. Gumennaya	Predsjedavaju: L. Ptak, S. Daković
<p>Josip Lisac (Zadar): Zadarski kroatisti i <i>Deklaracija</i></p> <p>Josip Miletić (Zadar): Jezična ravnopravnost u službenim spisima SFRJ-a desetljeće nakon <i>Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i></p> <p>Vlatka Štimac Ljubas (Zagreb): Odras <i>Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i> u <i>Rječniku dviju Matica</i></p> <p>Nada Bulić i Ivana Posedi (Zadar): O rukopisu drame <i>Běg Bele</i> Ivana Kukuljevića Sakcinskoga</p> <p>Vice Šunjić (Zadar): Reagiranja i razmišljanja hrvatskih kroatista izvan domovine nakon objave <i>Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i></p>	<p>Mirela Šušić (Zadar): Mistika u Božičevoj kurlanskoj poetici</p> <p>Kornelija Kuvač-Levačić: Magijski realizam u hrvatskom romanu dvijetisućitih</p> <p>Božidar Cvenček (Umag): Jezična magija Josipa Severa</p> <p>Jasminka Brala-Mudrovčić (Gospić): Fantastični elementi u djelima književnika Milana Kranjčevića</p> <p>Daniel Mikulaco (Pula): <i>Mustafa Madžar</i> kao posttraumatska proza</p> <p>Teodora Vigato (Zadar): Književna fantastika uprizorena lutkom</p>	<p>Marianna Leonova (Göttingen): Граница и ее преодоление в романе Стругацких «Сталкер» и в одноименном фильме Андрея Тарковского</p> <p>Galina Gumennaya (Nižnij Novgorod): Персонажи народной демонологии в поэзии А.С. Пушкина</p> <p>Zoran Tihomirović (Zagreb): Distopija Vladimira Sorokina: Prirodno i neprirodno u romanu “Den’ Opričnika”</p> <p>Maja Pandžić (Zadar): Tko ili što je čudovišna Kis Tatjane Tolstoj – u tumačenju <i>ženskoga pisma</i></p> <p>Rafaela Božić (Zadar): Страна счастливых (Ян Ларри) - фантастика советской утопии</p>	<p>Agnieszka Kołodziej (Poljska): Realizacija kategorii onimicznych we frazeologizmach wybranych języków słowiańskich</p> <p>Lenka Ptak (Poljska): Wykorzystanie danych korpusowych w badaniach lingwistycznych (na przykładzie Czeskiego Korpusu Narodowego)</p> <p>Natal'ja Igorevna Kikilo (Skopje): Независимая конструкция в заголовках статей СМИ и рекламных слоганах (на материале македонского и сербского языков)</p> <p>Josip Lasić (Split): Arhetip sjećanja u poljskoj i hrvatskoj hodonimiji</p> <p>Sybilla Daković (Wrocław): Chorwacki przyimek <i>nasuprot</i> i jego polskie ekwiwalenty tłumaczeniowe</p>

14:00 – 15:00 promocija zbornika *Zadarski filološki dani VI* (dvorana 143)

15:00 – 16:00 domjenak

16:00 – 17:30 odmor (Za zainteresirane organizirano je razgledavanje Zadra u pratnji stručnoga vodiča.)

17:30 – 19:00 rad u sekcijama

Sekcija D1 232	Sekcija B 240	Sekcija D2 231	Sekcija D3 241
Predsjedavaju: J. Jovanović Simić, T. Lemac	Predsjedavaju: I. Vigato, I. Pederin	Predsjedavaju: B. Barčot, R. Tolić	Predsjedavaju: N. Dmitrenko, S. Hadžihalilović
<p>Tin Lemac (Zagreb): Nacrt stilističkoga modela polidiskurzivnosti u suvremenome pjesništvu</p> <p>Ivana R. Jovanović (Beograd): Karikatura kao novinska forma</p> <p>Jelena Jovanović Simić (Beograd): O 'žanru' i 'funkcionalnom stilu'</p> <p>Morana Plavac (Zagreb): Slika Mađara u <i>Zori dalmatinskoj</i></p> <p>Sanja Baričević (Zadar): O nekim načinima izražavanja fiktivnoga kretanja u hrvatskome jeziku</p>	<p>Nikolina Čakarun, Ivica Vigato (Zadar): Jezične i kulturološke osobitosti veloiških glagoljskih oporuka</p> <p>Nataša Šprljan (Zadar): Opis govora zadarskih Stanara</p> <p>Ivana Petešić Šušak (Zadar): <i>Ars praedicandi</i> u glagoljskoj zbirci propovijedi <i>Govorenje od posluha</i></p> <p>Ivan Pederin (Kućište): Upravni jezici u Dalmaciji poslije 1409.</p>	<p>Adriana Pavlinić Tomšić (Nova Gradiška): Sredstva za izražavanje intenziteta u <i>Pričama iz davnine</i> Ivane Brlić Mažuranić</p> <p>Biljana Vidiček (Zagreb): Antroponimi <i>Priča iz davnine</i> na putu oko svijeta</p> <p>Ružica Tolić (Mostar): Grafijske i fonološke osobitosti rubrika u <i>Hrvojevu misalu</i></p> <p>Kristina Repar (Zagreb): “Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti” – 175-ta obljetnica Matice ilirske (hrvatske) i 170-ta obljetnica proglašenja hrvatskoga jezika službenim</p> <p>Branka Barčot (Zagreb): Domoljublje kao verbalna asocijacija u autopredodžbi govornika hrvatskoga jezika</p>	<p>Marina Radčenko (Zadar): Способы создания и функции неоднозначности в медиатексте</p> <p>Irena Mikulaco (Pula): Izvlačenje kaznenopravnoga nazivlja na primjeru korpusa hrvatskoga i ruskoga <i>Kaznenog zakona</i> i <i>Zakona o kaznenome postupku</i></p> <p>Sandra Hadžihalilović (Zadar): Utjecaj hrvatskoga naglasnog sustava na učenje i usvajanje ruskoga naglasaka</p> <p>Natalija Dmitrenko (N. Novgorod): Проект создания электронных методических материалов по РКИ</p> <p>Željka Čelić, Tetyana Fuderer (Zagreb): Veznici: između morfologije i sintakse. Od Kašića i Uževyča do Katičića i Zagnitka</p> <p>Anna Petriková (Trnava): Народные приметы как языковое отражение жизни русинского этноса</p>

19:00 – 20:00 stanka za večeru

20:00 predstava: “Desnica: igre proljeća i smrti” (crkva sv. Dominika)

Drugi dan, 23. rujna 2017.

9:00 polazak autobusom u Biograd
10:00 dolazak u Biograd – doček gradonačelnika – kratak prigodni domjenak
11:00 – 13:00 rad u sekciji C Predsjedavaju: J. Lisac, I. Pranjković
Sanja Grakalić Plenković (Rijeka): U ogledalu čudesnoga: fantastični elementi u bajkama Ivane Brlić-Mažuranić
Estela Banov i Barbara Kalanj Butković (Rijeka): Čudesno i fantastično u zapisima usmene književnosti Hrvatskoga primorja
Nada Bulić i Daniel Nečas Hraste (Zadar): Brlić – Mažuranićeva s indoevropskoga gledišta
Rašid Durić (Bochum): Leksikološko-leksički značaj djela Tomislava Ladana, Ladan kao enciklopedist u leksikologiji i kao umjetnik riječi
Dolores Butić (Zadar): Fantastika i mistika u djelu <i>Obsidio Iadrensis</i>
Zrinka Trusić (Zagreb): Kršćanska i istočnjačka mistika u djelima Tina Ujevića
13:00 zajednički ručak i zatvaranje skupa 18:00 povratak u Zadar

Organizacijski odbor

Sanja Baričević (tajnica), Rafaela Božić (predsjednica), Sandra Hadžihalilović, Sanja Knežević, Kornelija Kuvač-Levačić, Josip Lisac, Josip Miletić, Maja Pandžić (tajnica), Denis Vekić

Znanstveni odbor

Vanda Babić (Zadar), Rafaela Božić (Zadar), Josip Bratulić (Zagreb), Sintija Čuljat (Rijeka), Gordana Čupković (Zadar), Sandra Hadžihalilović (Zadar), Renate Hansen-Kokoruš (Graz), Sanja Knežević (Zadar), Kornelija Kuvač-Levačić (Zadar), Polina Korolkova (Moskva), Karel Jirásek (Prag), Josip Lisac (Zadar), Zdenka Matek Šmit (Zadar), Josip Miletić (Zadar), Patrycjusz Pająk (Varšava), Helena Peričić (Zadar), Ante Periša (Zadar), Marina Radčenko (Zadar), Zvezdana Rados (Zadar), Mirela Šušić (Zadar), Adrijana Vidić (Zadar)

Želimo svim sudionicima uspješan rad na našem znanstvenom skupu!

Organizator zadržava pravo izmjene programa.

KNJIŽICA SAŽETAKA

SEKCIJA A

DEKLARACIJA O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Matijas Baković
matbakovic@gmail.com

Ivana Klinčić
iklincic@hrstud.hr

Sarajevska “deklaracija” o hrvatskome jeziku

U zagrebačkome časopisu *Kritika* (1970., br. 12) Grgo Gamulin osvrnuo se na bosansko-hercegovačku kompleksnu nacionalnu situaciju apostrofirajući da su sarajevski kulturni časopisi zatvoreni za bosansko-hercegovačke Hrvate. Na plenumu Udruženja književnika BiH njegovo je pisanje komentirao Lazar Amidžić optuživši hrvatske književnike kao glavne krivce za takvo krivo predočavanje stanja u BiH. Na Amidžićevu optužbu, ali i na atmosferu progona, odgovorila je u siječnju 1971. skupina hrvatskih književnika iz BiH izjavom objavljenom u više dnevnih novina (*Vjesnik, Oslobođenje, Borba, Politika*) pod različitim naslovima. U *Vjesniku*, pod naslovom *Kada ćemo odgovoriti Grgi Gamulinu?*, sedmero književnika (Stanko Bašić, Veselko Koroman, Vitomir Lukić, Nikola Martić, Mirko Marjanović, Vladimir Pavlović i Mile Pešorda) istaknulo je da je “zapadna” (hrvatska) varijanta tadašnjega konstrukta hrvatsko-srpskoga ili srpsko-hrvatskoga književnoga jezika u degradiranoj poziciji i pod dominacijom “istočne” (srpske) varijante. Ta se sarajevska izjava stoga može smatrati sestrinskom deklaracijom zagrebačkoj *Deklaraciji o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. U radu ćemo prikazati okolnosti i poticaje koji su doveli do potpisivanja sarajevske “deklaracije” te ćemo razmotriti kakav je odjek imala u svoje vrijeme u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Robert Blagoni
rblagoni@unipu.hr

Jezično-političke bilješke uz *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*

Izlaganje je posvećeno dvama jezično-političkim aspektima Deklaracije: odnosu jezika i identiteta i pitanju institucionalnoga, sociolingvističkoga i komunikacijskoga statusa jezika. Uvodno, u izlaganju se promišlja, propituje i problematizira politički i ideološki kontekst u kojemu Deklaracija nastaje. Odnos i fenomenologija koja proizlazi iz propitivanja odnosa jezika i identiteta i statusa hrvatskoga jezika u Deklaraciji, kao jezika konkretne i jasno

definirane jezične zajednice, ali i jezika fluidnoga komunikacijskog prostora, preispitani su kroz nekoliko ključnih pojmova koji su u promišljanju, tumačenju i vrednovanju Deklaracije ostali nezasluženo izolirani i nedovoljno raščlanjeni. U prvome redu to je poimanje hrvatskoga jezika kao *filološkoga fenomena* koji se iscrpljuje u statusnoj zasebnosti jezične varijante. Potom, to je pitanje sadržaja pojma i značenje sintagme *sila stvarnosti* u kojoj je sažeta sva briga i sva bojazan pred uspostavom i legitimacijom jezične politike koja nastoji obezvrijediti raznolikost i relativizirati različitost. Nadalje, to je razumijevanje pojma *službenoga jezika* o odnosu na stvarnost jezično-političke uspostave i sociolingvističke primjene *službene uporabe jezika* u društveno-političkom ali i etno-lingvističkom prostoru čiji je jedini kontinuitet njegov sociolingvistički diskontinuitet. Na koncu, to je tumačenje pojma *jezika sredine* kao mjesta ostvarivanja jezično-političke istosti, ali i kao mjesta prepoznavanja sociolingvističke i etno-lingvističke različitosti.

Nada Bulić
nbulic@unizd.hr

Ivana Posedi
ivana.posedi@gmail.com

O rukopisu drame *Běg Bele* Ivana Kukuljevića Sakcinskoga

Rukopis drame *Běg Bele* (*Bijeg Bele*) Ivana Kukuljevića Sakcinskoga čuva se u Državnome arhivu u Varaždinu u obiteljskome fondu Obitelj Kukuljević (HR-DAVŽ-533). Rukopis obuhvaća 67 stranica čistopisa i do sada nije bio predmetom znanstvenoga istraživanja. Analizirajući okolnosti nastanka rukopisa, povijesno-biografske izvore, dnevničke bilješke, izgled rukopisa, njegove pravopisne i jezične značajke autorice ustvrđuju da se radi o Kukuljevićevoj drami starijoj od *Jurana i Sofije* i predstavljaju rezultate usporedne analize s obradom pod naslovom *Stjepko Šubić ili Bela IV u Horvatskoj*.

Vladan Čutura
cutura.vladan9@gmail.com

“Politika a ne lingvistika” – hrvatski jezik na novosadskom Sveučilištu

Na pedesetu godišnjicu Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, proglasa koji je predstavljao izravnu reakciju hrvatskih jezikoslovaca na Novosadski dogovor, radom želim ukazati na zahtjev hrvatske zajednice u Republici Srbiji za ustrojem Katedre za kroatistiku na novosadskome Sveučilištu.

Najprije ću ukazati na važne društveno-političke činjenice o položaju Hrvata u Republici Srbiji koje se, izravno ili neizravno, odnose na potrebu ustroja Katedre za kroatistiku. Kratko ću se osvrnuti i na odredbe Ustava Republike Srbije i važnih zakona te međudržavnoga Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije na osnovi kojih se omogućuje i jamči osnivanje jednoga ovakvoga visokoškolskog odjela. Predstaviti ću i viziju, ciljeve, ali i zadatke koje bi budući odjel hrvatskoga jezika i književnosti trebao imati kako za kulturni i znanstveni prostor Hrvata u Republici Srbiji, tako i za hrvatsku filologiju i hrvatsku znanost.

Radom bih na kraju pokušao odgovoriti na neka važna pitanja koja su u vezi s Deklaracijom. Na primjer, je li potrebno i danas zauzeti “zajednički stav prema problemima zajedničkog jezika”; je li Novosadski dogovor i danas jedna od prepreka uspostave studija hrvatskoga

jezika u Novom Sadu; prepoznaje li Republika Hrvatska ne samo svoj kulturni i znanstveni nego i politički strateški interes u Katedri za kroatistiku u Republici Srbiji; i, na koncu, hoće li upravo Novi Sad postati mjesto gdje će se, nakon pola stoljeća od Deklaracije, hrvatskome jeziku konačno priznati samosvojnost i samobitnost.

Josip Lisac
jlisac@unizd.hr

Zadarski kroatisti i Deklaracija

Poznato je da su među potpisnicima Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika bili i odsjeci Filozofskog fakulteta u Zadru, pa će se u prinosu o tom reći sve najpotrebnije, posebno o tom kako su na Deklaraciju gledali Dalibor Brozović, Franjo Švelec, Nikola Ivanišin i Ante Franić. Bila je važan dokument velikoga povijesnog značenja, pa je imala važnost i u radu zadarskih profesora, a osobito su se Deklaracijom bavili Brozović i Franić.

Ivica Mataija
ivicamataija@net.hr

Sanja Vrcić-Mataija
smataija@unizd.hr

Odjeci i posljedice *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* na području Gospića

U radu se na temelju istraživanja arhivskoga gradiva i drugih dostupnih povijesnih vrela i literature te memoarskih zapisa suvremenika, obrađuju odjeci i posljedice *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* na području Gospića. Složeno i neriješeno nacionalno pitanje, uz dominaciju politike Saveza komunista, u Gospiću su stvorili ozračje jezičnoga unitarizma utemeljenoga na dogmi bratstva i jedinstva te nesnošljivost prema težnjama za oblikovanjem hrvatskoga nacionalnog identiteta. Važni promicatelji takvoga nastojanja bili su mediji stoga se u radu iznose rezultati analize jezika i jezične politike u XV. godištu *Ličkih novina*.

Josip Miletić
jmiletic@unizd.hr

Jezična ravnopravnost u službenim spisima SFRJ-a desetljeće nakon *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*

U radu se problematizira položaj hrvatskoga jezika u službenim spisima Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Socijalističke Republike Hrvatske desetljeće nakon *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. Analizira se zajamčena ustavna ravnopravnost jezika svih naroda na području nekadašnje države na primjeru pokušaja uvođenja hrvatskoga jezika i nazivlja u kazneno zakonodavstvo te konkretna jezična politika

onodobnih totalitarnih vladajućih struktura. Rezultati istraživanja nedvojbeno upućuju na neravnopravan položaj hrvatskoga jezika u službenim spisima nekadašnje državne tvorevine u odnosu na ostale jezike.

Ljudmil Spasov
ljspasov@ukim.edu.mk

Igor Dvorščak
igor.dvorscak@gmail.com

Borče Arsov
borce_arsov@yahoo.com

Kulturna i jezična emancipacija makedonskoga standardnog jezika na fonu *Deklaracije* (1967. – 1974.)

Motiv za usporedbu procesa emancipacije i njegovih posljedica u tadašnjoj SR Hrvatskoj i SR Makedoniji proizlazi iz zajedničke povijesne situacije unutar SFRJ. Drugim riječima, procesi koji su se odvijali u jednoj od republika i u okviru jednoga naroda, ujedno su bili i procesi koji su se u određenoj mjeri ticali svih republika, naroda i tadašnjih narodnosti. Postanak i posljedice *Deklaracije* pozitivno su poduprle proces emancipacije makedonskoga standardnog jezika na saveznoj razini i to ne samo na zakonskoj te potom i ustavnoj osnovi, već i u kulturnoj svijesti makedonskih intelektualaca.

Uspjeh *Deklaracije* izvan Hrvatske možemo promatrati i kroz prizmu saveznoga i republičkih Ustava iz 1974. godine te smjelijom uporabom makedonskoga u javnome životu na razini SR Makedonije, SFRJ i u inozemstvu. *Deklaracija* nije bila neposredno ni osuđena, ni pohvaljena, ali je bila pozitivno prisutna na fonu raznovrsnih polemika i kulturnih događaja.

Vlatka Štimac Ljubas
vlatka.stimac@lzmh.hr
vlatka.stimac@gmail.com

Odras Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika u *Rječniku dviju Matice*

Jezična politika šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća iznjedrila je, u proljeće 1967., *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* kao najvažniji jezični dokument toga doba i jedan od najvažnijih dokumenata u povijesti hrvatskoga jezičnog standarda općenito. Njezino se objavljivanje formalno smatra uvodom u hrvatsko proljeće. *Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika* i *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*, u izdanju Matice hrvatske i Matice srpske, izazvali su mnoge sukobe i polemike oko jezičnih i leksikografskih pitanja i odabira. U članku će se na konkretnim primjerima istražiti i analizirati kako je jezično pitanje toga doba utjecalo na odabir natuknica (osobito u hrvatskome dijelu *Rječnika dviju Matice*) te na njihovu leksikografsku obradbu, s osobitim obzirom na leksikografske razine.

Vice Šunjić
vsunjic@unizd.hr

Reagiranja i razmišljanja hrvatskih kroatista izvan domovine nakon objave *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*.

Nepunih mjesec dana nakon što je objavljena u Zagrebu na prvoj stranici zagrebačkoga *Telegrama*, *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* pojavila se i u glasilu Hrvatske akademije Amerike (HAA) *Croatian Press* (21, 1-2: 253–254) u prijevodu Karla Mirtha. Poznajući tadašnje društveno-političke okolnosti u SR Hrvatskoj, ali i u cijeloj SFRJ, brzo pojavljivanje *Deklaracije* među hrvatskim emigrantima ne treba čuditi. Jedino se u inozemstvu, među hrvatskom emigracijom moglo i smjelo slobodno valorizirati važnost jednoga takvog dokumenta, odnosno jedino su Hrvati u iseljeništvu prije negoli oni u domovini probudili uspavani duh rodoljubnoga otpora i prepoznali važnost jednoga takvog dokumenta. Dok su u domovini sastavljači *Deklaracije* kao i njezini potpisnici bili progonjeni, kažnjavani te trpjeli uvrede tadašnjega komunističkog režima, hrvatski su kroatisti izvan Hrvatske u svojim radovima znanstveno vrednovali *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. Prevođeci tekst same *Deklaracije* na razne svjetske jezike i objavljujući ga u svojim emigrantskim časopisima upoznali su svjetsku lingvistiku s teškim položajem hrvatskoga književnog jezika u SFRJ. U ovome će radu biti riječi upravo o tim radovima hrvatskih kroatista izvan Hrvatske.

SEKCIJA B

JEZIK I KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA (S POSEBNIM NAGLASKOM NA 18. ST.)

Nikolina Čakarun
nikolina_iz@net.hr

Ivica Vigato
ivigato@unizd.hr

Jezične i kulturološke osobitosti veloiških glagoljskih oporuka

Oporuke su vrlo vrijedna glagoljaška ostavština jer nam izravno svjedoče o vremenu i ljudima i važan su izvor za proučavanje identiteta materijalne i duhovne kulture ovoga kraja. U ovome će se radu analizirati jezične i kulturološke osobitosti dviju glagoljaških oporuka Veloga Iža iz 16. i 17. st. s ciljem praćenja i razvoja bogate glagoljaške tradicije otoka Iža. Glagoljske oporuke preuzete su iz Državnoga arhiva u Zadru iz svezaka pod nazivom *Oporuke deponirane u kancelarije zadarskih knezova ili Testamenti presentati nella Cancellaria dei conti di Zara*. Danas, kada je većina glagoljskih tekstova otkrivena i proučena, svako novo istraživanje i proučavanje dosad neobrađenih tekstova nije samo jedinstveno iskustvo, već i pokazatelj da je hrvatska glagoljska baština gotovo neiscrpan izvor novih saznanja o hrvatskome jeziku i pismu kroz vrijeme.

Ivan Pederin
ivan.pederin@gmail.com

Upravni jezici u Dalmaciji poslije 1409.

Ovaj prilog sadrži pregled jezika koji su se govorili u Dalmaciji. Pažnja se ne posvećuje starodalmatskomu jer nije bio pisani jezik. Povijest je duga, a u Dalmaciji je samo dva puta neki jezik proglašen uredovnim – talijanski, koji je proglasio uredovnim Napoleonov providur Vincenzo Dandolo 1807. dok je Dalmacija bila dio kratkotrajnoga *Regno d'Italia*, i kasnije 1912. kad je namjesnik Nardelli proglasio hrvatski uredovnim uz neke ustupke njemačkomu i talijanskomu. Mletačka vlast nije poznavala pojam uredovnoga jezika, a austrijska je zazirala i dugo odgađala da u Dalmaciji, a i inače, proglasi neki jezik uredovnim jer se u Austriji govorilo vrlo mnogo jezika i ni jedan se nije ugasio osim možda jidiša jer su se Židovi germanizirali. Najzanimljivije je mletačko razdoblje u kojemu nedostaju odluke, ali se u uredima piše obično latinski, pa kasnije talijanski, ali i hrvatski, a piše se još u diplomatskim poslovima turski, farsi i arapski, pa grčki i albanski jer je to nalagao položaj Dalmacije koja je bila put na Levant, što je bilo jasno Mlecima i Austriji. Može se reći da je malo gdje na svijetu postojala tako mala zemlja, kao što je Dalmacija, u kojoj se pisalo na tako mnogo jezika.

Ivana Petešić Šušak
ivana137@gmail.com

Ars praedicandi* u glagoljskoj zbirci propovijedi *Govorenje od posluha

Ars praedicandi, u doslovnome prijevodu s latinskoga jezika umijeće propovijedanja, retorički je žanr koji je svoj procvat doživio u 13. stoljeću, s uporištem u klasičnoj retorici i naslanjanjem na skolastičku tradiciju. U tome su razdoblju popularni i priručnici za pisanje propovijedi istoga imena u kojima su se propisivali načini na koji propovijed mora uvjeriti slušatelja u istinitost, vjerodostojnost i korisnost Božje riječi. *Govorenje od posluha* glagoljski je tekst pisan u 18. stoljeću na području Sali (Dugi otok) i sadrži osam propovijedi, od kojih su sedam djelo jednoga pisara, dok je osma pisana drugim rukopisom i nedovršena. U ovoj će se zbirci propovijedi promatrati kojim se retoričkim sredstvima autor služi da bi se postigla maksimalna moć uvjeravanja u prenošenju informacija. U radu će se posebno uočiti i protumačiti egzempli, pozivanja na izvore, izravna obraćanja slušatelju/korisniku i ostale argumentacijske strategije i time dati prilog proučavanju retoričkoga propovjednoga žanra u hrvatskoj glagoljskoj književnosti.

Nataša Šprljan
nsprljan@unizd.hr

Opis govora zadarskih Stanara

U ovome izlaganju prikazat ćemo opis govora zadarske četvrti Stanovi čiji su govornici izvorno bili stanovnici zadarskoga Varoša. Riječ je o čakavskome govoru koji je danas u fazi izumiranja i služi isključivo kao sredstvo međusobne komunikacije nekolicine osoba starije dobi. U uvodu dajemo kratak povijesno-lingvistički osvrt i smještamo stanarski govor u širi kontekst čakavskih govora. U nastavku pristupamo opisu fonetsko-fonološke,

akcenatske i morfološke razine govora. Opis je upotpunjen primjerima iz razgovora s izvornim govornicima i poezije napisane na izvornome idiomu.

SEKCIJA C FANTASTIKA I MISTIKA U SLAVENSKIM KNJIŽEVNOSTIMA

Estela Banov
estela.banov@uniri.hr

Barbara Kalanj Butković
citaonica@novi.tcloud.hr

Čudesno i fantastično u zapisima usmene književnosti Hrvatskoga primorja nastalim u 19. i 20. stoljeću

U korpusu usmenih stihovanih i prozних tekstova sakupljenih u Hrvatskome primorju (zapisi Stjepana Mažuranića, Frana Mikuličića i Rudolfa Strohala) sudaraju se i prepliću dvije skupine pojavnosti: tajnovito i poznato, nadnaravno i svakodnevno, bića koja pripadaju drugim dimenzijama i obični mali pojedinci. U ovim se zapisima pjesama i priča u bajkovitoj atmosferi pojavljuju različita nadnaravna bića poput gorskih vila, vila graditeljica, konja krilonogih, Gromovića Ilije, ljudi u zmijskome obliku i žabica koje pjevaju ljudskim glasom, te fantastični motivi zlatnih krušaka i jabuka, *driva orihova* iz čijega korijena hladna voda teče, košutica, Sunca, Mjeseca i njihove djece Vlašića koji govore te različite mistične teme. U radu će se analizirati narativna i stilska obilježja odabranih tekstova, raznolikost fantastičnih oblika te odnos fikcije i zbilje karakterističan za pojedine usmene oblike. Promatrat će se motivi poput zlatne jabuke, zlatnih resa, prstena, ključa, grada, opreka suhoga i zelenoga koji se javljaju i u stihovanim i u proznim tekstovima te propitivati razlike njihovih funkcija, semantike i potencijalne recepcije u različitim vrstama usmene književnosti. U analizi odabranih motiva pretkršćanskoga porijekla koristit će se i rezultati istraživanja iz područja povijesti religije, slavenske mitologije te etnologije i kulturne antropologije.

Rafaela Božić
rbozic@unizd.hr

Странасчастливых (Ян.Ларри) – фантастика советской утопии

Roman Jana Larrija *Zemlja sretnih* tradicionalno se smatra romanom-utopijom, a predstavlja jedan od romana koji su bili zabranjeni u Sovjetskome Savezu. Postavlja se pitanje: kako to da je roman-utopija doživio jednaku sudbinu kao romani distopije kao što su *Mi* E. Zamjatina ili *Čevengur* A. Platnova? Analiza pokazuje kompleksniji odnos pisca prema društvenoj stvarnosti nego što se to na prvi pogled čini. Iako je u *Zemlji sretnih* J. Larrija socijalna blagodat nastala kao proizvod revolucije, ona je razlog ekološke katastrofe na Zemlji, a pojavljuje se motiv nepriznavanja posljednje revolucije (koji susrećemo i u romanu *Mi*).

Analiza ukazuje na potrebu kritičke (re)evaluacije koncepta sovjetske utopije kao izvorišta apologetskih tekstova tadašnjega društva.

Jasminka Brala-Mudrovčić
jmudrovic@unizd.hr

Fantastični elementi u djelima književnika Milana Kranjčevića

Fantastični elementi u knjizi novela *Tri neobične priče* i romanu *Patuljci krila nemaju* književnika Milana Kranjčevića, koji je svjesno zaronio u prostor s onu stranu mogućega, predmet su proučavanja ovoga rada. Pripovjedni modus temeljen je na zanimanju čovjekom i njegovim egzistencijalnim paradoksima. S arhetipskoga područja Kranjčević progovara ironijski, alegorijski, satirično, groteskno služeći se figurama labirinta, umnoženoga ogledala, preobrazbama, simbolima dok opisuje vječitu potragu za ljudskošću u današnjemu svijetu vladavine Zla i izgubljena jastva, nesretnu sudbinu nadarenoga pojedinca u ljudskome društvu i čežnju za ostvarenjem sna te neuništivost Zla unutar mase sklone linču i odobravanju kojekakvih demagogija, ljudsku pasivnost i neodgovornost kao glavne uzroke maligne deformacije Zla unutar sustava moći te Strah, osnovnu i pokretačku emociju, u procesu razotkrivanja manipulativne moći ideološkoga diskursa nad pojedincima ili ciljanim skupinama. Kranjčević je kao pisac izoštrenoga osjećaja za realitete i suptilni analitičar društvenih odnosa donio prozu snažne događajne napetosti i nutarnjega zapleta davši psihoanalitičku raščlambu likova obuhvativši totalitet privida i zbilje. Njegova stvaralačka imaginacija u prikazivanju krhkoga i problematičnoga postojanja čovjeka izaziva iznenađenje, zatečenost i uznemirenost, a spisateljska svježina i odvažnost u dodiru nestvarnoga i nepoznatoga obilježja su ove novelističke i romaneskne “kritike svakidašnjice”.

Nada Bulić
nbulic@unizd.hr

Daniel Nečas Hraste
dhraste@unizd.hr

Brlić–Mažuranićeva s indoevropskoga gledišta

Tradicija rodnoga kraja nesumnjivo je doprinijela konačnomu oblikovanju fikcije Ivane Brlić–Mažuranić. Posezanjem u indoevropsko-slavenski repozitorij autori u ovome radu nastoje razmeđiti dva prostora: onaj osobne fikcije od onoga običajne fabule. Analiza osobnih imena, njihove tvorbe i semantičkoga polja, kako su pokazala istraživanja autora, jedan je od ključnih ključeva za spomenuto razgraničenje.

Dolores Butić
dbutic@unizd.hr

Fantastika i mistika u djelu *Obsidio Iadrensis*

Obsidio Iadrensis, djelo anonimnog autora o mletačkoj opsadi Zadra 1345./1346. godine, prema mišljenju povjesničara (Klaić, Budak) smatra se jednim od najvrjednijih pripovjednih izvora za poznavanje dalmatinske povijesti XIV. stoljeća, te jednim od malobrojnih, ali kvalitetnih djela našega predrenesansnoga razdoblja (Budak). Anonimni autor u djelo unosi izvorni materijal: pisma kralja Ludovika i venecijanskoga dužda, govore poslanstva, tekstove pregovora s mletačkim kapetanima itd. koje vješto uklapa u narativne dijelove, a citati iz

antičkih historiografa i iz Biblije ukazuju na njegovu izvanrednu obrazovanost. Djelo je dragocjeno i zbog detaljne slike života u opsjednutome gradu – od tijeka ratnih operacija, izgradnje bojnih naprava i pripreme obrambenih građevina do mnogobrojnih životnih egzistencijalnih situacija. U dosadašnjem radu posebna se pozornost posvetila pitanju autorstva. U ovome radu istražiti ćemo fantastiku i mistiku u djelu *Obsidio Iadrensis*, te na taj način nastaviti i proširiti dosadašnje istraživanje temeljeno isključivo na povijesnoj i jezičnoj analizi. Rezultati će rada pridonijeti boljemu razumijevanju *Opsade*, kao književnoga i umjetničkoga djela i njegova uklapanja u opće tokove srednjovjekovne književnosti, ali i boljemu razumijevanju mogućnosti, uloge i značaja teksta u XIV. stoljeću.

Anamarija Capek
acapek1503@gmail.com

Fantastični elementi Gogoljeve pripovijetke *Vij*

Pripovijetka *Vij* Nikolaja Vasiljeviča Gogolja klasificira se kao fantastična. Vrlo je jednostavno lijepiti etikete na određena književna djela i odrediti njihov žanr, no javlja se pitanje odgovara li ta etiketa sadržaju književnoga djela. Definicija fantastike obuhvaća sve ono nadnaravno i nepovezano sa stvarnim svijetom i zbog toga se kao najčešći elementi fantastike javljaju nadnaravna bića (duhovi, vještice, vampiri...). Iako je to možda i glavna odrednica za određivanje književnoga djela kao fantastičnoga, ispod toga površinskog sloja postoje i drugi elementi fantastike. U *Viju* pokazatelji fantastike nisu samo likovi već i jezik. Gogoljev bogat jezik i groteska uvelike pridonose očaranju i začuđenosti kod čitatelja. Cilj je ovoga istraživanja pomnim čitanjem, analizom likova i stila odrediti ima li Gogoljeva pripovijetka *Vij* dovoljno elemenata fantastike (i koji su to) da se klasificira kao fantastična.

Božidar Cvenček
bozidar.cvencek@hotmail.com

Jezična magija Josipa Severa

U radu se istražuje odnos pjesničke poetike Josipa Severa prema jeziku i kulturnoj zajednici u kojoj nastaju njegove pjesme. Osim originalnih jezičnih igrarija, pjesnik o kojemu je riječ koristi i mnoge fantastične motive, kao i mistiku u mnogim pjesničkim tekstovima. Upravo ta fantastika i mistika u pjesničkome izričaju Josipa Severa potvrđuju stapanje označenoga i označitelja u jedan skladni skup hrvatske, a samim time i slavenske književnosti. Kroz interpretacije raznih fantastičnih i mističnih motiva, u radu će se pokušati doprijeti do razloga korištenja istih. Promotrit će se i odnos takvih motiva i tematskih okvira s pojmom originalnosti kao pjesničke metode. Severov *inventio* označava odnos tradicije, mitologije, fantastike i mistike s odnosom postmodernosti vremena u kojemu pjesnički tekstovi nastaju. Pjesnik je to globalnoga i nomadskoga, a fokus prema slavenskim književnostima (prvenstveno hrvatskoj i ruskoj) na zavidnoj je razini. Često se njegov pjesnički jezik svrstava pod arhajska magija hrvatskoga jezika (sintagma je to Krešimira Bagića) pa smatramo da bi daljnje istraživanje njegova posebnoga pjesničkog jezika, uključujući stileme, hapakse i sve oblike jezičnih igrarija, uvelike pomoglo akademskoj zajednici. Osnovno istraživačko pitanje rada istražuje mistične i fantastične motive u pjesmama i cilj korištenja istih u poetici pjesnika.

Dušica Đokić
dushica.gjokikj@gmail.com

Дијалектичкото единство на фантастичкото и реалистичкото во прозата на Славко Јаневски – пат кон исконските темели на духовниот идентитет

Дијалектичкото единство помеѓу фантастичкото и реалистичкото во прозата на Славко Јаневски е клуч за расветлувањето на митолошката борба помеѓу доброто и злото. Тоа е слика на светот во кој живеат луѓето – стаорци, чудотворците, тврдоглавите маченици, свездочатците, споулавениците, голтачите на иднината... на малата и непозната библиска планета Кукулино – папок на Универзумот и згусната метафора на Македонија: Сведоштво за Животот на бессилните робови на разумот под сенката на смртта. Тие постојано бегаат од несигурната врвица на сегашноста и го градат мостот кон воскресението на супстанцијата на духовниот идентитет!

Балканска почва: времето се скаменува и запира... Судбината целосно е тајна. Злото е вечно и неискоренливо, а доброто со својата бледа трага на постоењето ја разгорува во духот искрата на надеж како искра на бунтот што сега пламнува и со која човекот – го бара и открива својот духовен идентитет со векови и за во иднина.

Dagmar Gramshammer-Hohl
dagmar.gramshammer@uni-graz.at

Функция фантастического в *Крокодиле* Достоевского

Незаконченная повесть Ф.М. Достоевского *Крокодил*, написанная и опубликованная в 1865 г. – т.е., на пороге периода больших романов, так называемого «великого пятикнижия» писателя – отличается фантастичностью фабулы: человек проглатывается крокодилом, показываемым в Петербургском Пассаже, и, вопреки ожиданиям, переживает в животе зверя и собирается поучать человечество и сделатьсь его

пророком. Правда, сам автор вначале называл это произведение не «фантастическим», а «пассажем в пассаже»; лишь позднее он определил его как, между прочим, «фантастическую сказку».

Повесть *Крокодил* воспринималась современными читателями – и до сих пор воспринимается – как аллюзия на ссылку Н.Г. Чернышевского. Предлагаемый доклад, однако, сосредоточится на том факте, что крокодил в повести Достоевского явно ассоциируется не с Сибирью, а скорее с Европой. Итак, в докладе будет проанализировано фантастическое проглатывание *русского* чиновника «европейским» крокодилом, причем особое внимание будет уделено функции фантастического и гротескного в этой связи.

Galina Gumennaya
glgum6@gmail.com

Персонажи народной демонологии в поэзии А.С. Пушкина

В докладе предполагается рассмотрение изменений, которые происходят в представлениях Пушкина при изображении существ народной демонологии (русалок,

чертей, ведьм, домовых) о его ранних, лицейских стихов к поздним, включающим цикл *Песни западных славян*).

Sanja Grakalić Plenković
sgrakal@veleri.hr

U ogledalu čudesnoga: fantastični elementi u bajkama Ivane Brlić-Mažuranić

Rad tematizira elemente fantastike u bajkama I. Brlić-Mažuranić interpretirajući ih na nekoliko razina. Fantastični elementi sukonstruktori su likova koji korespondiraju, prema autoričinim uputama, s pretkršćanskom, slavenskom mitologijom, kao i likova u čijemu se formiranju prepoznaju utjecaji astralno-mitološkoga tumačenja svijeta, koji im dodjeljuju ulogu proroka ili svjedoka fantastičnim događanjima ili preobrazbama. Osobito se potvrđuju u kreiranju čudesnih, nadnaravnih, imaginarnih likova koji se izdvajaju kao konstrukti individualnih unutarnjih svjetova autoričine mašte. Ove jedinstvene likove moguće je tumačiti promatrajući ih kroz prizmu snova i podsvjesnoga, kada postaju svjedoci dvaju isprepletenih autoričinih unutarnjih svjetova. Javnoga – u njezinu kulturnome nasljeđu i arhetipskim preslikama njezine naobrazbe, i intimnoga, kao odjek uspomena, strahova, aluzija i ideala. Pomno utkani u bajke dubokim podtekstom djetinjstva nenapisan su djelić spisateljici autobiografije.

Jelena V. Jovanović
jelena.v.jovanovic@filfak.ni.ac.rs

Mistični prostori uma: Veljko Milićević prema Gi de Mopasanu

Polazeći od mistike kao svojstva proze srpske moderne, a koja se otvarala u narativnim procepima zahvaljujući pre svega virtuelnim narativima, rad se bavi komparativnom analizom tekstova Gi de Mopasana (*Orla*) i Veljka Milićevića (*Bespuće*). Na proučavanje ove veze podstakla nas je činjenica da je Veljko Milićević, autor prvog srpskog modernog romana, bio jako zainteresovan za stvaralaštvo francuskog pisca. Tri godine pre objavljivanja *Bespuća* (1906) pojavila se pomenuta Mopasanova pripovetka u prevodu Veljka Milićevića. Prevod prati i kratak predgovor u kome se pronalaze osnove za ukrštanje stvaralaštva dvojice autora. Analiza kreće od paratekstualnih elemenata koji vode do Frojdovog pojma *das Unheimliche* – “vrsta onog zastrašujućeg koje potiče iz onog dugo poznatog i odavno bliskog” (S. Frojd). Shvaćen na taj način, *das Unheimliche* se direktno može povezati sa postupkom interiorizacije realnog sveta, što je vidljivo i kroz Milićevićevu simboliku prostora, a koju pronalazimo i kod Mopasana. Rad treba da ukaže i na to da su postupci kojima se postizao efekat mističnosti vodili ka destabilizaciji mimetičnosti kao ključnoj karakteristici proze srpske moderne početkom dvadesetog veka.

Irina Juhnova
yuhnova@yandex.ru

Иррациональное в произведениях М.Ю. Лермонтова

В докладе выявляются формы иррационального в произведениях М.Ю. Лермонтова, показывается, в чем состоит специфика его фантастических образов, раскрываются особенности лермонтовского двоемирия, рассматривается, как реагирует человек на вторжение иррационального в его мир. Доклад выполнен на материале таких произведений, как «Штосс», «Морская царевна», «Герой нашего времени».

Kornelija Kuvač-Levačić
klevac@unizd.hr

Magijski realizam u hrvatskome romanu dvijetisućitih

Poetika magijskoga realizma, iako prisutna u hrvatskoj književnosti barem od pojave generacije “borgesovaca” 70-ih godina 20. stoljeća (a moglo bi se govoriti i o njezinim daleko ranijim počecima), nije dosad bila predmetom sustavnijih istraživanja, makar recentni primjeri hrvatske proze (pod utjecajem sličnih gibanja na svjetskoj književnoj sceni) svjedoče njezinoj ponovnoj popularizaciji. U ovome će se radu stoga najprije definirati odrednice magijskoga realizma i njihov odnos prema realističnoj i fantastičnoj književnosti, da bi se potom krenulo u ispitivanje elemenata magijskoga realizma u nekoliko recentnih romana hrvatske književnosti. Korpus istraživanja činit će tri romana: *Baba Jaga je snijela jaje* (2008.) Dubravke Ugrešić, *Voda, paučina* (2010.) Nade Gašić i *Ciganin, ali najljepši* (2016.) Kristijana Novaka. U svim trima tekstovima magijski se realizam prepoznaje kao oblik metanarativa koji svojom posvemašnjom uklopljenošću u mimetičku naraciju posttranzicijskoga romana (neovisno o njegovu žanrovskom određenju) ostvaruje ne samo učinak poetske igre i začudnosti nego se kroz metaforizaciju mitskoga diskursa (na kojemu često počiva magijsko-realistični postupak) ostvaruje jezgra značenjskoga sustava teksta i oblikuje vrlo aktualan društveni angažman autorica i autora.

Marianna Leonova
marianna.leonova-1@phil.uni-goettingen.de

Граница и ее преодоление в романе Стругацких «Сталкер» и в одноименном фильме Андрея Тарковского

Несмотря на критику предложенной Лотманом модели событийности и целую серию продуктивных попыток ее расширения, например, в теории событийности Вольфа Шмида, вопрос о границе и признаках ее преодоления остается одним из основных вопросов, с которыми сталкивается литературовед при анализе литературного произведения. При этом граница может представлять собой как топографически маркированную зону, так и отсутствие таковой. С такими случаями мы сталкиваемся как в романе Стругацких «Сталкер», так и в соответствующей экранизации Андрея Тарковского. Если в романе преодоление границы можно рассматривать как сигнал событийности, то в фильме Тарковского мы находим комплексную систему из границ и их преодолений, представляющую собой сложную

игру события и его видимости, приводящую в результате к границе, определение которой возможно только на семантическом уровне. В моем докладе я хочу показать, что топографически маркированная граница, предложенная нам Стругацкими в романе, в фильме Тарковского не обнуляется, а переводится на другой уровень, что влечет за собой смещение акцентов в интерпретации произведения.

Daniel Mikulaco
dmikulaco@unipu.hr

Mustafa Madžar kao posttraumatska proza

Izlaganje/rad se fokusira na ponešto drugačiju, a nadam se, i smisleniju analizu znamenite Andrićeve novele *Mustafa Madžar* iz 1923. g. Ta je novela, opravdano proglašavana jednom od Andrićevih najuspjelijih novelističkih tekstova, često karakterizirana i atributima *najzagonetnijega, najmističnijega* ili čak *najmračnijega* Andrićeva teksta, kojim autor propituje postojanje i prirodu zla u svijetu i nemogućnosti ostvarenja dobra. Većina interpretacija ili analiza ove novele svodi se na priču o tragičnome epskom junaku koji na svojem posljednjem pohodu doživljava čak neku vrstu “epifanije” spoznajući kako je *svijet pun gada* i time uglavnom ostaju u okvirima mitologizacije Andrića. Ima, naravno i drugačijih, ideološki obojenih, pokušaja tumačenja; koja su pretpostavljala Andrićevu namjeru osude islama kao fundamentalnoga zla, nasuprot, opet pretpostavljene afirmacije kršćanstva (iz nekih drugih novela) kao apsolutnoga dobra; do recimo najnovijih čitanja iz pozicija *rodne ideologije transgender* i *queer* književnosti (*lgbt.ba*) usmjerene na rastakanje literarnih kanona do razine trivijalizacije u seksualnoj patologiji.

Moja analiza, kako je naslovom i naznačeno, polazi od pretpostavke o danas i u nas dokazanoj bolesti/psihičkome poremećaju – poznatijem pod nazivom PTSP (posttraumatski stresni poremećaj) i djelomično iz toga konteksta izvedena pojma *posttraumatska proza*. Osnovnom metodologijom, koja je dakle literarno-medicinske (psihoanalitičke) prirode, nastoji se postaviti i potvrditi egzaktnu dijagnozu lika te time učiniti odmak od, do sada, pretežito mistifikacijskih i/ili metafizički orijentiranih interpretacija ove znamenite Andrićeve novele.

Dejan Milutinović
dejan.milutinovic@filfak.ni.ac.rs

Fantastika savremene srpske književnosti

U radu “Fantastika savremene srpske književnosti” razmatra se ovaj mod književnog stvaranja u delima Dejana Stojiljkovića [romanima *Konstantinovo raskršće* (2009), *Duge noći i crne zastave* (2012), *Znamenje anđela* (2013), *Kainov ožiljak* (2014)]. Stojiljković je jedan od najznačajnijih predstavnika mlade generacije srpskih autora, čiji tekstovi nailaze na pozitivan prijem kako kod kritike tako i kod publike. Otuda se njegova ostvarenja mogu uzeti kao paradigmatični pokazatelji tendencija u savremenoj (fantastičnoj) srpskoj književnosti. Uvodni deo rada posvećen je teorijskom određivanju fantastičnih žanrova, posebno horora i epske fantastike, koji su najzastupljeniji u Stojiljkovićevim tekstovima. U centralnom delu analiziraju se navedeni romani i izdvajaju njihova karakteristična poetička svojstva pri čemu se posebna pažnja poklanja: odnosu prema žanrovskim konvencijama, prisustvu i načinu

tretiranja istorije, diskursu i intertekstualnosti. Na kraju se Stojiljković pozicionira kako u okviru nacionalne tako i svetske tradicije fantastične književnosti.

Diana Mosova
diana.mosova@mail.ru

**«Сказочное» в рассказе В. Набокова «Нежить»:
страноведческий комментарий на занятиях по РКИ**

Необходимость в чтении оригинальной литературы неоспорима для изучающих русский язык как иностранный, так как именно здесь складываются образцы не только литературного языка, но и того культурного богатства, без знания которого трудно «охватить» русскую душу. В раннем рассказе В. Набокова «Нежить» (1921), написанном в эмиграции, ярко отразилась тоска по дореволюционной России. «Сказочные» образы, вобравшие в себя всю культуру дворянской Руси, ярко противопоставлены как картинам новой революционной страны, так и «чужому, страшному, каменному городу», олицетворяющему чужбину. Мистические персонажи, «сказочная» лексика, а также особая звукопись рассказа, воскрешающая в памяти знакомую с детства «песню» родной природы, - все это дает многогранное представление о русской культуре. Однако способы воссоздания образа уходящей «в сказку» родины очевидно понятны носителю языка и культуры Набокова, но требуют дополнительного историко-культурного комментария для читателя-иностранца. Выбор текста для анализа на занятиях по РКИ обусловлен стремлением углубить лингвострановедческие знания учащихся посредством знакомства с мотивами русских «сказок». Рассказ уникален по концентрации страноведческого подтекста: традиции дворянской Руси, картины революционного переворота, «бездомная» судьба творческой элиты в эмиграции. Анализ текста сопровождается пред-, при- и после-текстовыми заданиями, направленными на понимание историко-культурного контекста.

Ina Nikolić
ina.90.nikolic@gmail.com

Motivi i simbolika demonskoga u *Bjesovima* F. M. Dostojevskoga

U ovome se radu analiziraju motivi i simbolika demonskoga u romanu *Bjesovi* (*Besy*, 1872.) Fjodora Mihajloviča Dostojevskoga s ciljem potvrđivanja Petra Stepanoviča Verhovenskoga kao glavnoga bijesa odnosno demona u romanu. Kako bi se postigao cilj, objašnjava se utjecaj demonske prisutnosti preko motiva i simbolike koji su direktno ili indirektno povezani s Verhovenskim, a pomoću kojih se stvara određeni ambijent i ugođaj neizbježan za romane s crtom demonskoga u sebi. Kao neke od motiva prikazat će se formiranje tajne organizacije koja ima karakteristike sekte ili vještičjega sijela, potpisivanje ugovora s vragom, simbolika vatre te zlokobni smijeh koji kao neizostavni lajtmotiv povezuje Verhovenskoga sa *šutom*, tradicionalnim ruskim vragom koji ima odlike lakrdijaša ili dvorske lude. Sve to poslužit će nam kao dokaz da je Verhovenski glavni bijes iz naslova romana.

Maja Pandžić
pandzic.maja@gmail.com

Tko ili što je čudovišna Kis Tatjane Tolstoj – u tumačenju ženskoga pisma

Rad se temelji na analizi “čudovišnoga” u romanu *Kis* (Kys') ruske spisateljice Tatjane Tolstoj. Oslanjajući se na teorije feminističkih književnih kritičarki Sandre Gilbert i Susan Gubar o potisnutome ženskom iskustvu u književnim djelima autorica te o nedostatku ženskih imena u povijesti književnosti, rad predlaže alternativno čitanje “monstruoznoga”, točnije primarnoga čudovišta Kis, kao izraza podsvijesti pod utjecajem pritiska patrijarhalnoga društva koje zanemaruje žensku književnost, odnosno kao artikulacije potisnutoga ženskog iskustva, kojega je i sama autorica nositeljica. Stvarajući sliku postapokaliptičnoga svijeta: nazadnoga i izrazito patrijarhalnoga društva, autorica se oslanja na klasične rodne uloge, stereotipove i rodno-prostornu podjelu, te roman – kroz koji se pitanje povijesti književnosti i njezina opstanka provlači poput lajtmotiva – popunjava gotovo isključivo citatima i parafrazama muških autora. Namjera je rada ukazati na to da, iako autorica naizgled tako perpetuira patrijarhalne norme ne dajući glas niti vlastitu priču ženskim likovima, pojava i koncept čudovišta Kis svjedoči o suprotnome. Kis, kao artikulacija anksioznosti, postepeno preuzima glavnoga lika, Benedikta Karpova, transformirajući ga u čudovište ženskoga spola koje žudi za književnim stvaralaštvom i stvara svoju vlastitu priču – čitav roman.

Mirela Šušić
msusic@unizd.hr

Mistika u Božićevoj kurlanskoj poetici

Poetskom slutnjom pretpostavljena mistika u *Trilogiji o Kurlanima* Mirka Božića prepoznaje se u postupku karakterizacije likova, ali i u muško-ženskim odnosima kao osobitosti Božićeve kurlanske poetike. Izraz piščeva senzibilnog duha, koji se temelji na shvaćanju ontološkoga polariteta muškarca i žene kao bogatstva u različitosti koje muškarca i ženu stalno međusobno upravlja jedno prema drugome, uočava se kroz odnos muškarca prema ženi i ženskomu tijelu kao tajanstvenomu, gotovo mističnomu mjestu. Međutim, pisac ne stavlja u prvi plan antagonizam muškarca i žene, već stalno prisutna Božićeva konvencija općega ljudskog humaniteta koji odolijeva svakoj polarizaciji, kroz elemente mistike konotira refleksiju i međusobno prožimanje nekoliko paradigmi kao što su: uzavrela kurlanska krv, svetost fenomena majčinstva, odnos prema religiji i pitanje vjere. Umješnošću vlastita duha, Božić integrira u svijest čitatelja i ono odsutno, koje je kroz koprenu mistike tek naslućeno.

Marijana Terić
marijana.teric@yahoo.com

Definisanje fantastike u južnoslovenskoj književnosti. Milorad Pavić kao tvorac postmoderne fantastike

Najznačajnija literarna ostvarenja s kraja dvadesetog i početka dvadeset prvog vijeka donijela su potpuno drugačije modele strukturiranja narativnih tekstova u odnosu na sva tradicionalna književna štiva. Pojava fantastičkog diskursa, kao nemimetičke strategije konstituisanja djela, otvorila je različite mogućnosti pripovijedanja, što je naročito

karakteristično za autore postmodernističke struje. U tom pogledu, dolazi do produbljivanja tekstualnih značenja, nelinearnog toka izlaganja događaja, jezičko-koncepcijskog inoviranja, uz specifičnu projekciju fantastičkog, intertekstualnog i različitih oblika citatnosti, čime se komponuje polivalentno prozno tkivo.

Definišući prirodu fantastičkog došlo se do zaključka da ono jedino može funkcionisati u korelaciji sa stvarnim te da fantastičkim tekstom smatramo samo onaj u kome se natprirodni događaj prihvata kao dio uobičajenog poretka stvari. Kada, krajem XX vijeka, na književnu scenu stupaju autori postmodernističkog proznog tkiva, počinje obnova, modernizacija i inovacija fantastike u odnosu na njene paradigme. Prvi autor koji je pristupio postmodernizaciji fantastike jeste Milorad Pavić. Njegujući književni fenomen fantastičkog, autor uvodi novu recepcijsku praksu, koja pokreće najdublje procese umjetničkog sagledavanja proznog tkiva.

Zoran Tihomirovic
zoran.tihomirovic@ffzg.hr

Distopija Vladimira Sorokina: Prirodno i neprirodno u romanu “Den’ Opričnika”

Promišljanje i interpretacija koncepata utopije i distopije zauzimaju važno mjesto u ruskoj književnosti. To je evidentno, kako u punome sižejnom smislu romana Evgenija Zamjatina “Mi” tako i u onome latentnome, poput tekstova Tolstoja i Dostoevskoga. Ono što je zajedničko “otvorenomu” i “zatvorenomu” tipu interpretacije distopije jest permanentno ispreplitanje pojmova prirodnoga i neprirodnoga te njihovih višeslojnih veza uz čovjeka. Postmodernističke tendencije ruske književnosti preispituju ovu tematiku još detaljnije te ju smještaju u distopijske kulise, tj. prostor dalje ili bliže budućnosti, najčešće u postskriptumu neke vrste apokaliptične katastrofe. Osim o čovjeku budućnosti, distopija tada neminovno govori i o čovjeku prošlosti, a posebice sadašnjosti. Ovaj rad analizira roman Vladimira Sorokina “Den’ Opričnika” upravo u ovim okvirima. Pritom se naznačuju osnovne crte distopijskoga žanra i njegove distinktivne crte u ruskoj književnosti. U kontekstu prirodnoga i neprirodnoga, fokus se nalazi na transformaciji/stagnaciji koju likovi proživljavaju tražeći svoj identitet u temporalnim permutacijama istoga te interpretaciji toga identiteta u specifičnim vanjskim i unutarnjim okolnostima, okolnostima koje neovisno o svojemu pripadanju alternativnomu, fantastičnomu svijetu, pronalaze inspiraciju u onome postojećem.

Zrinka Trusić
ztrusic@gmail.com

Kršćanska i istočnjačka mistika u djelima Tina Ujevića

Na temelju idejnih kontrasta koji se tiču vjere, odnosno manjega tematskog bloka u kojemu je moguće izdvojiti motive koji na razini lirskoga i proznoga Ujevićeva opusa stoje u suprotnosti, istražiti će se slojevi kršćanske i istočnjačke mistike u izabranim djelima Ujevićeva opusa. Polazeći od Ujevićevih pjesama koje karakterizira molitvena forma i intonacija, preko njegova *Ispita savjesti* do eseja koji tematiziraju povijesne događaje u Europi te onih čija su tema Daleki istok i istočnjačka filozofija, istraživat će se koji su to elementi, pisci, filozofije te povijesni i društveni događaji ostavili trag na Ujevićevu književnom stvaralaštvu. Budući da je Ujević isticao razlike između Zapada i Istoka, u radu

će se analizirati njegova promišljanja, uz isticanje nekih europskih i istočnjačkih autora kao primjera zapadnjačke, odnosno istočnjačke kulture i književnosti.

Anna Ursulenko
anna.ursulenko@uwr.edu.pl

Утопия – отменить нельзя продолжить. Амбиутопизм романа «Счастливая Россия» Акунина-Чхартишвили

В статье рассматриваются избранные аспекты «Счастливой России» (2017) Акунина-Чхартишвили, которые позволяют отнести данный роман к кругу амбиутопических произведений. Жанр этого – последнего из опубликованной прозы известного российского писателя – текста самим автором определяется как утопия, а отдельные его фрагменты соответствуют критериям 1) утопического трактата, 2) художественного утопического текста. В то же время, некоторые элементы утопического «романа в романе», внутритекстовой контекст целого произведения, а также внелитературные обстоятельства выполняют субверсивную функцию по отношению к представленным картинам идеального будущего. Таким образом «сочетание утопизма и антиутопизма, противоречивое, амбивалентное отношение к будущему» (М. Эпштейн), которые характеризуют данное произведение, становятся основой для литературо-ведческой и историко-культурной характеристики современного амбиутопизма: выделения особенностей его художественного воплощения, исследования источников, определения социально-психологических функций. В статье будет также уделено внимание роли и значению научно-фантастических компонентов для футурологических (как утопических, так и антиутопических) построений.

Enisa Uspenski
enisa.uspenski@gmail.com

Fantastika realnog u dokumentarističkoj prozi Svetlane Aleksijevič

Povodom dodjeljivanja Nobelove nagrade Svetlani Aleksijevič mišljenje kritičara je bilo podjeljeno u vezi sa stvaralačkim metodom i umetničkom vrednošću njenog dela. Za razliku od onih koji smatraju delo Svetlane Aleksijevič neknjiževnim i neumetničkim mi smo u dokazivanju suprotne tvrdnje pošli od hipoteze da se autorica u umetničkom oblikovanju činjeničnog materijala koristila mehanizmom “formiranja prenosnog značenja” (С. Todorov) koji se može dovesti u vezu s “fantastičnim realizmom” Fjodora Dostojevskog, pisca, kojeg je ona, po njenom sopstvenom priznanju, smatrala svojim najznačajnijim učiteljem. Може се рећи да Светлана Алексјевић, попут Дostojevskog допире до најскривенијих и најдубљих делова душе својих јунака (сagоворника), стварајући слике живота реалније (“realne u višem smislu”) од prividne, (konstruisane) историјске реалности.

Teodora Vigato
tvigato@unizd.hr

Književna fantastika uprizorena lutkom

U ovome radu autorica problematizira lutkarske predstave koje su uprizorene prema fantastičnim motivima iz češke i hrvatske pisane i usmene književnosti. U istraživanje fantastičnih sadržaja predstavljenih lutaka polazi od razmišljanja Luke Paljetka koji tvrdi kako lutka ima dvostruku prirodu: ritualnu i ludičku, a s druge strane lutka je u stanju biti idealno scensko biće koje i smije i može izraziti sve ono što čovjek i ne smije i ne može. U svojem povijesnom putovanju dvostrukim kolosijekom jedan je i dalje ritualan, a drugi je područje kazališta lutaka gdje je lutka zadržala nešto od svojih magijskih osobina, ali je poprimila i nove oblike u skladu sa specifičnostima svojega tipa i oblika. Autorica odabire predstave iz Kazališta lutaka Zadar u kojima su fantastični motivi iz književnoga nasljeđa predstavljeni na lutkarski način: *Planine* Petra Zoranića koje je uprizorio Marin Carić, balade *Kitica* prema tekstu češkog autora Karela Jaromíra Erbena u režiji Miroslava Melene, *Nečisti i djevojka* koju je na scenu prema motivima usmene priče postavio Matko Raguž i na kraju predstava *Gradovanje* koja ima fantastične lutke u stilu slikara Hrvoja Šercerovih i u režiji Tahira Mujičića.

Marko Vučetić
mvucetic@unizd.hr

Mističnost, iracionalnost i destruktivnost slobode Mihajla Mihajlova

Mihajlo Mihajlov uobičajenoj racionalizirajućoj metastrukturi slobode, poimanoj kao svijest o neotuđivosti ili istosti osobe i slobode, suprotstavlja mistično, kolektivno i iracionalno socijaliziranje slobode. Povijesno oprimjerenje pokušava konstruirati u srazu osobnoga identiteta kao nacionalnoga neidentiteta ili postnacionalnoga stanja s globalizacijskim procesom koji uprisutnjuje svijest o nacionalnome identitetu kao svijest koja, ukoliko se ne podredi univerzalnoj ljudskosti, ujedno dehumanizira i takvoga, duhumaniziranoga čovjeka dovodi u stanje bojevnosti prema ljudskom, a sve zbog očuvanja nacionalnoga kao jedino ljudskoga. Potonje se, putem dijalektike aktivne i pasivne neslobode, izlaže sustavnoj kritici te pokazuje put izgradnje globalnoga društva 'utišanih' nacionalnih identiteta, 'glasne' univerzalne ljudske slobode koja tvori svijet bez državnoga suvereniteta nad ljudskim pravima, a sve kako bi čovjek – biće slobode, postao građaninom svijeta – biće onkraj aktivne i pasivne neslobode.

SEKCIJA 4

Suvremene lingvističke teorije i slavistika

Branka Barčot
bbarcot@ffzg.hr

Domoljublje kao verbalna asocijacija u autopredodžbi govornika hrvatskoga jezika

Lingvokulturologija kao mlada jezikoslovna disciplina koja se razvija od 90-ih godina prošloga stoljeća pokušava dati odgovor na pitanje "Kako kultura utječe na oblikovanje

jezičnih koncepata?“. U predloženom će se radu iz lingvokulturološke perspektive analizirati jedan dio podataka dobivenih asocijativnom metodom ispitivanja izvornih govornika hrvatskoga jezika. U spomenutom je istraživanju sudjelovalo stotinu ispitanika, predstavnika triju dobnih skupina, te su prikupljene njihove verbalne asocijacije na sljedeće podražaje: *Hrvat, Bosanac, Slovenac, Hercegovac, Bugarin, Crnogorac, Makedonac, Srbin, Rus, Čeh, Slovak, Bjelorus, Ukrajinac, Poljak*. Nakon obrade prikupljenih podataka formirani su hrvatski rječnički članci s etnonimima kao rječničkim natuknicama. Spomenuti su rječnički članci koncipirani po uzoru na ruski model. Riječ je o asocijativnome rječniku grupe autora J. N. Karaulov, G. A. Čerkasova, N. V. Ufimceva i J. A. Sorokin *Русский ассоциативный словарь. Том I. Отстимула к реакции*. Budući da se asocijativna polja shvaćaju kao fragmenti slike svijeta određenoga naroda, cilj je ovoga rada koristeći se asocijativnom metodom definirati i opisati način na koji Hrvati sebe vide danas te opisati domoljublje kao najistaknutiju verbalnu asocijaciju u toj autopredodžbi.

Sanja Baričević
sbaricev@unizd.hr

O nekim načinima izražavanja fiktivnoga kretanja u hrvatskome jeziku

Fiktivno (Talmy 1983, 2000), subjektivno (Matsumoto 1996), apstraktno (Langacker 1986) kretanje odnosi se na statične prizore koji se opisuju jezičnim sredstvima kojima se izražava kretanje. Talmy (2000) navodi različite vrste fiktivnoga kretanja, fiktivnih putanja: emanacija (engl. *emanation*) putanje uzorka/obrasca (engl. *pattern path*), kretanje u odnosu na okolinu/okvir (engl. *frame-relative motion*), putanje pojavljivanja (engl. *advent paths*), putanje pristupa (engl. *access paths*) i putanje protežnosti (engl. *coextension paths*). U ovome se radu rašlanjuje fiktivno kretanje koje uključuje protežnost. Protezanje/protežnost smatra se uz smještaj i smjer osnovnim prostornim odnosom, a uključuje izmjerljivu dužinu, širinu, dubinu, visinu ili udaljenost. (Radden – Dirven 2007; Šarić 2014). Kako izražavanje takvoga fiktivnoga kretanja ima svoja ograničenja, raščlanjuju se skupine prijedloga, trajektora i orijentira kao dio takvih prizora, podvrste glagola kretanja i glagoli kojima se izriče protežnost te njihove (ne)mogućnosti izražavanja fiktivnoga kretanja.

Marijana Bašić
mabasic@unizd.hr

Ovladavanje inim jezikom u okviru teorije dinamičnih sustava

Među mnoštvom suvremenih teorija inojezičnoga razvoja ističe se teorija dinamičnih sustava (engl. *Dynamic systems theory*) koja promatra jezik kao složeni sustav koji odlikuju dinamičnost, složenost, nepravocrtost, kaotičnost, nepredvidivost, osjetljivost na početne uvjete, otvorenost, samoorganiziranost, osjetljivost na povratne informacije i prilagodljivost. Složenost sustava proizlazi iz njegovih sastavnica i podsustava (npr. leksičkoga, fonološkoga, morfološkoga, sintaktičkoga) koji ovise jedni o drugima i ulaze u interakciju na različite načine. Pokušaj kontroliranja sustava neuspješan je jer se jezik neprestano mijenja pod utjecajem socijalnih, političkih, tehnoloških i drugih čimbenika, a sve to može uzrokovati razdoblja relativne stabilnosti, ali i razdoblja ubrzanih promjena. Učenje ne podrazumijeva ovladavanje jezičnim oblicima, nego njihovu stalnu prilagodbu komunikacijskim situacijama pa jezični razvoj nema krajnju točku u kojoj u potpunosti završava. Promjene u sustavu

moguće je opisati isključivo retrospektivno raščlanjujući proizvodne jezične djelatnosti s obzirom na njihovu složenost, točnost i tečnost – STOT (engl. *CAF*).

Petra Bušelić
petra.buselic@gmail.com

Između kategorija: gradijativni opis hrvatskih kvantifikatora

Posljednjih desetljeća u lingvistici ideju o apsolutnim i nepropusnim gramatičkim kategorijama sve više smjenjuje pristup kategorijama kao kontinuumima s nedefiniranim i propusnim granicama. Rad Basa Aartsa (2007) o gramatičkoj gradijenciji ili prijelaznosti pritom predstavlja pokušaj pronalaženja srednjega puta između stroge formalizacije gramatičkih kategorija s jedne strane i njihove pretjerane labilnosti s druge. Uzimajući u obzir prvenstveno sintaktička obilježja, Aarts gradijenciju definira kao kategorijalnu neodređenost, a njegova će se teorija u izlaganju pokušati primijeniti na status kvantifikatora (“priloga količine”) u hrvatskome s obzirom na pitanje njihove pripadnosti vrstama riječi. Aarts razlikuje *subsektivnu gradijenciju* (unutarodsječnu prijelaznost), kao unutar-kategorijalnu pojavu koja omogućuje njezinim članovima pripadnost do različitoga stupnja, i *intersektivnu gradijenciju* (međudsječnu prijelaznost), međukategorijalnu pojavu gdje dvije kategorije konvergiraju. Hrvatski će kvantifikatori stoga biti podvrgnuti nizu morfosintaktičkih testova kako bi se istražilo ima li pritom prostora za govor o njihovoj unutarodsjećnoj ili međudsječnoj prijelaznosti prema Aartsovu modelu.

Željka Čelić
zcelic@ffzg.hr

Tetyana Fuderer
tfuderer@ffzg.hr

Veznici: između morfologije i sintakse. Od Kašića i Uževyča do Katičića i Zagnitka

Veznici se u suvremenome hrvatskome i ukrajinskome jeziku kategoriziraju kao vrsta riječi. Sadržavaju određeno leksičko značenje, ali njihova je funkcija nesamostalna, ne imenuju ni objekt ni proces. Definirani su kao riječ s osnovnim značenjem te vrsta riječi, ali je njihova bit u povezivanju, najčešće (su)rečenica. Hrvatska i ukrajinska suvremena sintaksa i njezina interpretacija podudarne su i različite. Podudarne su zbog srodnosti jezika i tradicionalnoga pristupa njihovoj analizi. Različite su zbog razvoja i standardizacije jezika te osuvremenjivanja sintaktičkih pristupa. Analizu ćemo početi s gramatikama Bartola Kašića i Ivana Uževyča, kao primjerima tradicionalnoga definiranja i kategoriziranja veznika i početnom etapom koju ćemo usporediti sa stajalištima suvremenih hrvatskih i ukrajinskih sintaktologa, stajalištima Radoslava Katičića i Anatola Zagnitka.

Sybilla Daković
sybilla.dakovic@uwr.edu.pl

Chorwacki przyimek *nasuprot* i jego polskie ekwiwalenty tłumaczeniowe

Badanie sytuuje się w nurcie badań konfrontatywnych opartych na korpusie równoległym, na który składają się dzieła chorwackiej literatury współczesnej oraz ich polskie przekłady. Celem referatu jest ustalenie zasobu polskich ekwiwalentów przekładowych chorwackiego przyimka *nasuprot* oraz próba zbadania ich konkurencyjności. Wychodząc od znaczenia przyimka chorwackiego badamy jego otoczenie, aby porównać je z otoczeniem poszczególnych ekwiwalentów, co pozwoli odpowiedzieć na pytanie o kontekstualne ograniczenia użycia poszczególnych odpowiedników. Badane są również odcienie znaczeniowe ekwiwalentów oraz ich wartość stylistyczna.

Natalija Dmitrenko
nat-dm@yandex.ru

Проект создания электронных методических материалов по РКИ

К задачам проекта относится разработка пяти взаимодополняющих курсов русского языка (уровень В1) с методическим сопровождением.

1. Интерактивный курс русского языка, ориентированный на формирование коммуникативных умений на уровне В1 и на подготовку к сертификационному экзамену. Проблематика курса обусловлена актуальностью речевых ситуаций, характерных для языковой среды в России.

2. Интерактивный страноведческий курс «Путешествуем по России» – мультимедийный курс, описывающий различные регионы России, особенности культуры и традиций.

3. Интерактивный кинокурс «Сделано в России» – мультимедийный курс, знакомящий с культовыми советскими и российскими фильмами.

4. Интерактивный музыкальный курс «Российский хит-парад» – мультимедийный курс, включающий песни, популярные у молодежной аудитории, глубокие по содержанию.

5. Интерактивный литературный курс «Читаем вместе» – мультимедийный курс, включающий тексты художественных произведений (стихотворения, рассказы) в электронном и звуковом форматах.

Rašid Durić
duricrasid@googlemail.com

Leksikološko-leksičko značenje djela Tomislava Ladana, Ladan kao enciklopedist u leksikologiji i kao umjetnik riječi

Pogrešnim imenovanjem stvari doprinosi se nesreći svijeta.
Albert Camus

U ovome je članku riječ o argumentiranju spoja leksikologije i umjetnosti riječi, o njihovoj sraslosti i izražajnome jedinstvu u monografiji Tomislava Ladana *Riječi*.

Etimologija. Uporaba. (Zagreb 2009). O Ladanovu opisu značenja, etimologije i funkcionalne uporabe oko dvije tisuće i dvjesto riječi – natuknica u hrvatskome novoštokavskom standardu. O leksičkome tumačenju značenja, etimologije i uporabe odabranih riječi ne samo u novoštokavštini već i u latinskome, u starogrčkome i u osam danas najzastupljenijih europskih jezika. Pored tumačenja značenja, etimologije i funkcionalne uporabe oko 2000 leksema, monografija sadrži još oko dvije stotine dodatnih Ladanom oblikovanih novotvorenica koje su također opisane u sve tri navedene leksičke kategorije značenja, etimologije i funkcionalne uporabe.

Moj je članak koncentriran na dokazivanju Ladanova leksičkoga tumačenja koje je prožeto izražajnim artizmom: u njihovu jedinstvu, ostvareno je originalno djelo jednoga leksikologa erudite i *homo ludensa*. Jedinstven umotvor, erudicijsko obogaćenje leksikologije, novoštokavštine i kroatistike.

Teodora Fonović Cvijanović
tfonov@unipu.hr

Jezik kalendara *Istran* – prvoga glasila na hrvatskome jeziku u Istri

Od šezdesetih godina 19. stoljeća u Istri jača hrvatski narodni preporod, a značajnu je ulogu u buđenju nacionalne svijesti imala i borba za hrvatski jezik koji je stoljećima bio podređen njemačkome i talijanskome jeziku. Uvođenjem parlamentarnoga života te djelovanjem hrvatskih javnih radnika i posebice svećenika jača otpor prema germanizaciji i talijanizaciji. Važnu će ulogu u promidžbi preporodnih ideja imati i pokretanje prvih glasila na hrvatskome jeziku (kalendar *Istran* i novine *Naša sloga*) za što je najzaslužniji biskup Juraj Dobrila.

U radu se analizira jezik kalendara *Istran* za 1869. i 1870. godinu s ciljem da se uvidi kakvim se jezikom u njemu pisalo i poštuje li se onodobna norma. Naime, u drugoj polovici 19. stoljeća hrvatsko je jezikoslovlje obilježeno djelovanjem triju filoloških škola: riječke filološke škole, zadarskoga književno-jezičnoga kruga i zagrebačke filološke škole te od sedamdesetih godina i škole hrvatskih vukovaca. Analiza slovopisnih, pravopisnih, fonoloških, morfonoloških, morfoloških i sintaktičkih karakteristika rasvijetlit će kojemu se jezičnome modelu priklanjaju istarski preporoditelji.

Sandra Hadžihalilović
shadziha@unizd.hr

Utjecaj hrvatskoga naglasnog sustava na učenje i usvajanje ruskoga naglaska

U radu se analizira učenje i usvajanje ruskoga naglaska kao jedne od najtežih za usvajanje cjelina u hrvatskih govornika. Kako bi hrvatski student pravilno naučio i usvojio ruski naglasak, trebao bi, prije svega, vladati hrvatskim naglasnim sustavom. Istraživanje je provedeno anketiranjem studenata (početnika) 1. godine ruskoga jezika i književnosti. Na temelju upitnika prikupljeni su podatci o utjecaju mjesta naglaska u hrvatskome jeziku na naglašavanje u ruskome jeziku; o pozitivnome i negativnome utjecaju komparativnoga pristupa učenju naglaska u dvama slavenskim jezicima te o metodama u nastavi ruskoga jezika koje se smatraju poželjnima kako bi se naglasni sustav, a s tim u vezi i izgovor, pravilno usvojili.

Natal'ja IgorevnaKikilo
kikilo.natalia@gmail.com

Независимая да-конструкция в заголовках статей СМИ и рекламных слоганах (на материале македонского и сербского языков)

Аналитическая да-конструкция (далее ДАК) используется на месте старых инфинитивных форм в македонском языке и является дублетным вариантом инфинитива в сербском. В грамматической традиции ДАК подразделяется на зависимый и независимый типы. Независимый тип ДАК имеет ряд значений, центральным из которых является императивное. В докладе будут рассмотрены особенности функционирования независимой ДАК в текстах рекламных слоганов и заголовков статей СМИ, а именно как специфика коммуникативной задачи и стилистика данных типов текста влияют на синтаксические и семантические характеристики ДАК.

Jelena Jovanović Simić
jelenajo@bitsyu.net

О 'žanru' i 'funkcionalnom stilu'

Radeći sa R. Simićem na knjizi kojoj smo dali naslov *Verbatologija*, susreli smo se, uglavnom u ruskoj literaturi, sa pojmom i terminom 'žanristika', i nametnulo nam se pitanje odnosa s jedne strane opštepoznate teorije literarnih 'žanrova' i Bahtinovih tzv. 'govornih žanrova', i s druge strane – pitanje žanristike i funkcionalne stilistike. Nameravamo učiniti pokušaj da utvrdimo opšti pojam 'žanra' i da razjasnimo, koliko je moguće, njegov odnos prema 'verbativu', 'funkcionalnom stilu', 'narativu' i sl.

Ivana R. Jovanović
vasdejks@gmail.com

О карикатуре као новинској форми

Autor razmatra karikaturu kao opšti umetnički i stilistički pojam, i posebno kao vrstu ilustrativnog materijala u novinskim glasilima. Na osnovu provedene analize građe, utvrđuje da ona obuhvata većinu sfera čovekovog delanja, ako ne i sve. Utvrđuju se različite vrste novinskih karikatura, ali se subjektivnost i emocionalna obojenost uspostavljaju kao njihovo osnovno obeležje. U istraživanju se dolazi do zaključka da je karikatura uglavnom humoristički obojena, ali je često satirično i ironično intonirano prikazivanje neke pojave u društvu.

Agnieszka Kołodziej
agnieszka.kolodziej@uwr.edu.pl

Realizacja kategorii onimicznych we frazeologizmach wybranych języków słowiańskich

Niniejszy referat podejmuje zagadnienie z zakresu onomastyki i frazeologii. Głównym jego celem jest przedstawienie realizacji kategorii onimicznych we frazeologizmach wybranych języków słowiańskich (polskiego, czeskiego i chorwackiego), jak również zwrócenie uwagi na celowość badań na tymi dwiema dziedzinami, podkreślając ich wspólne płaszczyzny. Wśród onimów tworzących komponenty słowiańskich związków frazeologicznych szczególna uwaga zostanie zwrócona na kategorie należące do bionimicznego planu języka, np.: imiona, nazwiska, etnonimy, zoonimy, jak również stanowiące elementy geonimicznego planu języka: nazwy miejscowe, nazwy terenowe, oronimy czy też hydronimy.

Komparatywna analiza materiału przeprowadzona została zarówno na płaszczyźnie semantycznej, jak i formalnej. W toku analizy wskazane zostały analogie i dyferencje napotkane w onomastycznych komponentach frazeologicznych analizowanych języków.

Podstawę materiałową podjętych rozważań stanowiły frazeologizmy wyekscerpowane ze źródeł leksykograficznych wybranych języków zachodnio- i południowosłowiańskich.

Josip Lasić
jlastic@ffst.hr

Arhetip sjećanja u poljskoj i hrvatskoj hodonimiji

Hodonimi su izravan proizvod višestoljetnoga razvoja urbanoga prostora. Od rimskoga vremena pa do danas djeluju kao integralni dio društva pretvoren u sustav mišljenja koji je važan za oblikovanje identiteta grada. Postanak je hodonima u većini europskih gradova motiviran kroz četiri stalna arhetipa: smjer, smještaj, karakter i sjećanje (Handke 1970: 23). Prisutnost jednoga od njih pri motivaciji dovodi do imenovanja i konačnoga oblikovanja hodonima. Arhetipove smjera, smještaja i karaktera susrećemo u urbanome prostoru od prvih imenovanja ulica u starome Rimu. Međutim, četvrti, ujedno i najmlađi arhetip sjećanja, u europskome se urbanome prostoru javlja kasnije, tek negdje od početka 19. stoljeća kada se formiraju europski gradovi s organiziranom mrežom ulica. Mada najmlađi, arhetip sjećanja danas je najzastupljeniji u hodonimiji i u radu se donosi prikaz povijesnoga (i jezičnoga) (pre)oblikovanja ovoga arhetipa, a na primjerima iz poljske i hrvatske hodonimije. Izdvaja se sjećanje kroz analizu mjesta, ljudi i događaja koji, kao odraz ideološke misli danoga vremena, utječu na postanak (i nestanak) hodonima. Uz analizu sjećanja na izabranome se korpusu poljskih i hrvatskih hodonima tvorbeno i strukturno raščlanjuje i izdvaja jezična raslojenost koja potvrđuje domaće i strane jezične utjecaje pri formiranju hodonima. Za potrebe ovoga rada uzeti su upravo hodonimi zato što ostavljaju (i otvaraju) prostor kao predmeti istraživanja jezika, kulture, identiteta, a time i svijesti (i savjesti) urbanih područja na / u kojima se pojavljuju (imenuju, preimenuju), u kojima žive i u kojima nerijetko svojim izgledom i značenjem "provociraju".

Tin Lemac
tinlemac01@gmail.com

Nacrt stilističkoga modela polidiskurzivnosti u suvremenome pjesništvu

Polidiskurzivnost je jedna od teorijskih kategorija koja se često upotrebljuje u analizi postmodernističkoga književnog teksta. Novija istraživanja pokazuju da je sve više prisutna od paradigmatičke postmodernističke označnice intertekstualnosti, a jedna njezina inačica, tj. interdiskurzivnost, koja primarno postoji u diskursnoj analizi, sve više postaje dijelom teorije književnosti (Marko Juvan), funkcionalne stilistike (Marina Kovačević, Lada Badurina) i stilistike diskurza (Marina Katnić Bakaršić). Polidiskurzivnost se sastoji od inter- i intradiskurzivnosti kao mehanizama diskursnoga djelovanja. Suvremeno pjesništvo kao diskursno iskustvo druge polovice 20. i prvoga desetljeća 21. stoljeća podatno je područje za takve analize. Kretanjem od pojma polidiskurzivne interferencije koji predstavlja dvočlani ili višočlani poetski iskaz čiji su elementi sastavnice različitih diskurzivnih polja (Tin Lemac) i određivanjem semantičkih osi pjesme (subjekt, objekt, tekst, metafora) te analizom značenjske entropije i fenoteksta/genoteksta, postavljaju se modeli interdiskurzivnoga i intradiskurzivnoga pretapanja i analiziraju na nekoliko diskurzivnih uzoraka iz suvremenoga hrvatskog pjesništva.

Irena Mikulaco
imikulaco@unipu.hr

Izvlačenje kaznenopravnoga nazivlja na primjeru korpusa hrvatskoga i ruskoga Kaznenog zakona i Zakona o kaznenome postupku

Ovaj rad bavi se izvlačenjem nazivlja primjenom softvera koji pomaže prevoditelju prilikom sastavljanja terminoloških baza. U istraživanju smo primijenili metodologiju korpusne lingvistike, koristeći se alatom računalne lingvistike i programskom podrškom *AntConc* za izvlačenje termina iz korpusa. Za korpusnu analizu uzeti su tekstovi hrvatskoga i ruskoga Kaznenog zakona i Zakona o kaznenome postupku. Semantičkom analizom obradili smo konkordancije u hrvatskome i ruskome kaznenopravnom sustavu čiji su pojmovi slična ili različita značenja. Izvlačenje nazivlja, terminološko uređivanje i prijevod važni su segmenti u usporednoj analizi koja obuhvaća kaznenopravni sustav i jezičnu analizu jer se ponekad pojmovi u hrvatskome i ruskome pravnom sustavu razlikuju, što ih čini zahtjevnima i izazovnim za prevoditelja.

Samanta Milotić Bančić
sbancic@gmail.com; smilotic@unipu.hr

Glagolski oblici u tekstu *Čtenie svete Marie o mukah* u Grškovićeve zborniku iz XVI. stoljeća

U ovome ćemo se radu pozabaviti glagolskim oblicima u tekstu *Čtenie svete Marie o mukah* u Grškovićeve zborniku. Grškovićeve zbornik, nastao u drugoj polovici XVI. stoljeća, pisan je kurzivnom glagoljicom i sadrži apokrifne priče, legende, vizije, apokalipse i sl. Jezik zbornika je mješovit, u hrvatsku redakciju staroslavenskoga interferiraju elementi narodnoga jezika, što je uobičajeno za tekstove XV. i XVI. stoljeća. Takvi se, miješani glagolski oblici, mogu naći u *Čteniu svete Marie*. Analizom ćemo glagolskih oblika vidjeti koliki je utjecaj

narodnoga jezika u obličnim nastavcima. Vidjet ćemo jesu li u prezentu češći arhaičniji staroslavenski oblici ili oni čakavski. Proučit ćemo, također, kakvi se oblici aorista i imperfekta javljaju u tekstu te koji su češći. Je li, između ostaloga, u oblicima perfekta završno *-l* na kraju glagolskoga pridjeva radnoga očuvano, ima li primjera beskopulativnoga perfekta te u kojemu se licu jednine ili množine glagolski oblici najčešće javljaju. Provjerit ćemo javlja li se pomoćni glagol *biti*, koji tvori pluskvamperfekt, u perfektu, imperfektu ili aoristu. U analizi ćemo utvrditi koji pomoćni glagoli čine oblike futura I. te razlikuju li se oblikom infinitiv i supin. Provedena će nam analiza dati bolji uvid u jezik Grškovičeva zbornika te, time, bolji uvid u jezik neliturgijskih tekstova XVI. stoljeća.

Adriana Pavlinić Tomšić
adriana.pavlinic@gmail.com

Sredstva za izražavanje intenziteta u *Pričama iz davnine* Ivane Brlić Mažuranić

Jezična sredstva za izražavanje intenziteta imaju svrhu pojačavanja ili umanjivanja određenoga izraza koji se želi naglasiti. Ta sredstva možemo naći u svim oblicima pisanoga jezika, od dnevnoga ili periodičnoga tiska preko beletristike do stručne literature. Cilj je ovoga istraživanja odrediti na koji način tvorimo sredstva za izražavanje intenziteta u hrvatskome jeziku, te na temelju dobivenih rezultata predložiti skalu kojom će se odrediti jačina pojedinih sredstava za izražavanje intenziteta. Sljedeći je korak istraživanja analiza intenzifikatora u djelu *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić. Bajke koje je Ivana Brlić-Mažuranić napisala obiluju sredstvima za izražavanje intenziteta, a ovaj će rad ponuditi smještanje sredstava za izražavanje intenziteta na skalu intenziteta te njihovu pragmatičku analizu u bajkama *Šuma Striborova* i *Regoč*.

Anna Petriková
anna.petrikova@ff.unipo.sk

Народные приметы как языковое отражение жизни русинского этноса

В данной статье автор анализирует народные приметы русинского народа, который проживает на территории восточной Словакии. Русинский этнос проживает также в Венгрии, в Сербской Воеводине, в западной Украине, северо-западной Румынии. Семантика языковых конструкций паремий имеет способность отражать этническое самосознание, ментально-аксиологические и культурно-конфессиональные маркеры, характеризующие национальную картину мира исследуемого этноса. В паремиологическом фонде каждого народа зафиксирован многовековой жизненный опыт носителей языка, традиции, стереотипы, духовные ценности и мировоззренческие доминанты этноса. Методологическая основа статьи основана на исследованиях Л.Ю. Буяновой. Л.Ю. и ее лингвоконфессиональном подходе к исследованию языка, который доказывает, что национальные языки хотя и разные, но общая конфессиональная культура может обеспечивать присутствие в них общих базовых лингвоконцептов, конфессиональных концептов и/или иных языковых явлений.

Morana Plavac
morana.plavac@gmail.com

Slika Mađara u Zori dalmatinskoj

U radu se analiziraju prilozi koji se bave slikom o Mađarima, a koji su izlazili u *Zori dalmatinskoj*. U radu će se pokušati rekonstruirati slika o Mađarima. Kako se gradila ta slika, koliko često su se prilozi bavili Mađarima i što su autori priloga o njima pisali u 19. stoljeću kada dolazi do nagloga razvoja nacionalizma i kada se mijenjaju slike o drugima – samo su neka pitanja na koje će se pokušati odgovoriti u ovome radu.

Lenka Ptak
lenka.ptak@uwr.edu.pl

Wykorzystanie danych korpusowych w badaniach lingwistycznych (na przykładzie Czeskiego Korpusu Narodowego)

W niniejszym referacie interesować nas będzie rodzaj/typ źródeł stanowiących podstawę materiałową badań i stopień ich wykorzystywania przez badaczy różnych języków. Przyjrzymy się bliżej jaką rolę w badaniach lingwistycznych odgrywają nowe technologie zwłaszcza korpusy tekstów (Czeski Narodowy Korpus). Do niewątpliwych zalet korpusu należą ilości dostępnych tekstów źródłowych, a zwłaszcza możliwość automatycznej konfiguracji znalezionych leksemów według ich frekwencji w tekstach. Pełniejsza analiza kontekstów może jednak w niektórych przypadkach ujawnić pewne wady korpusu. Mamy na myśli takie sytuacje, kiedy jeden z leksemów w tekstach posiada stosunkowo wysoką częstotliwość, przy czym, może się okazać, że większość lub nawet wszystkie przykłady, pochodzą z jednego źródła. Może się okazać, że praca z korpusem oznacza dla badacza nie tylko potrzebę weryfikacji każdego wyniku, ale dodatkowo również to, że wyciągnięte wnioski zależą od interpretacji oraz subiektywnie określonych granic. Innymi słowy, powstanie i rozwój korpusów językowych i innych narzędzi elektronicznych ułatwia pracę językoznawcom, a nawet umożliwia rozwiązywanie zadań do tej pory nie do zrealizowania, co nie oznacza jednak, że lingwistyka korpusowa może lekceważyć lub całkowicie odrzucać rolę czynnika ludzkiego. Umiejętne więc stosowanie podstawowych parametrów wraz z zachowaniem największej obiektywności w procesie weryfikacji zebranego materiału korpusowego jest wyrazem wysokiego kunsztu badacza lingwisty.

Marina Radčenko
radcenko@unizd.hr; radcenko@net.hr

Способы создания и функции однозначности в медиатексте

В настоящей работе проводится анализ русских и хорватских медиатекстов (газетных и журнальных заголовков, рекламных слоганов и др.), при создании которых использован прием намеренной речевой неоднозначности. Речевая неоднозначность медиатекста создается, как правило, за счет обыгрывания полисемии и омонимии. Многозначные слова и омонимы (внутриязыковые и межъязыковые, узуальные и контекстуальные) служат средством создания каламбура – оборота речи, являющегося разновидностью языковой игры. Творческое использование полисемии и омонимии в медиатексте

порождает семантически неоднозначные и экспрессивные высказывания, призванные привлечь внимание реципиента и вовлечь его в процесс декодирования скрытого смысла, заложенного в тексте. Следует отметить, что в обоих языках обыгрывание различных типов омонимов и разных значений многозначного слова чаще всего происходит во взаимодействии со средствами графического и словообразовательного уровней, а также с использованием трансформированных прецедентных текстов.

Kristina Repar
kristina.repar1@skole.hr

“Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti” – 175-ta obljetnica Matice ilirske (hrvatske) i 170-ta obljetnica proglašenja hrvatskoga jezika službenim

Hrvatski narodni preporod jedno je od najvažnijih razdoblja u hrvatskoj povijesti, kada su mladi intelektualci pokušali politički i jezično ujediniti Hrvatsku. Pretpreporoditelj, Maksimilijan Vrhovac, pozvao je 1813. Hrvate na prikupljanje hrvatskoga narodnoga blaga kako bi ojačao njihovu svijest o važnosti kulturnoga i jezičnoga identiteta, a Ljudevit Gaj je 1835. godine pokrenuo *Novine horvatske*, s geslom “Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti”. Godine 1842., na Gajev poticaj, utemeljena je Matica ilirska, koja nakon zabrane ilirskoga imena postaje Matica hrvatska. Njezin je cilj bio promicanje ideja hrvatskoga narodnoga preporoda i objavljivanje knjiga na hrvatskome jeziku. Konačna pobjeda preporoditelja ostvarena je 1847. godine kada hrvatski jezik postaje službenim. Pritom je veliku ulogu odigrao Ivan Kukuljević Sakcinski, koji je održao prvi zastupnički govor na hrvatskome jeziku. Rad tematizira temeljne ideje o stvaranju zajedničkoga jezika tijekom 19. stoljeća, ukratko analizira rad Matice hrvatske koja ove godine obilježava 175-tu obljetnicu osnutka te se osvrće na odluku Hrvatskoga sabora o proglašenju hrvatskoga jezika službenim. Također, analizira se rad istaknutih hrvatskih preporoditelja.

Ines Skelac
ines.skelac@gmail.com

Ružica Stanić
ruzica.stanic@outlook.com

Davor Lauc
dlauc@ffzg.hr

Uporaba korpusa u istraživanju srodnosti hrvatskoga jezika s drugim jezicima

Tradicionalno se stupanj srodnosti jezika temelji na podudarnostima u gramatičkoj i leksičkoj strukturi. Istražuje se srodnost hrvatskoga jezika s ostalim jezicima koji su službeni u Europi, na temelju podudaranja određenih vlastitih imenica (imena, prezimena i zemljopisnih naziva). Za istraživanje se upotrebljava tzv. Jaccarodov indeks, a kao baze podataka koriste se Wikidata, VIAF Whitepages web scrape, Geonames i Freebase te analiza uključuje 175,1 milijun pojava. Dobivena podjela na grozdove zemalja odgovara tradicionalnoj podjeli jezika na porodice i grane uz poneke razlike koje proizlaze iz zajedničke povijesti i/ili geografske blizine. Analiza pokazuje da je najveća podudarnost

hrvatskoga jezika s ostalim južnoslavenskim jezicima, slijede zapadnoslavenski pa istočnoslavenski jezici te albanski.

Dobiveni rezultati pokazuju da pojednostavljene metode koje koriste velike korpuse podataka mogu poslužiti kao brz i često dovoljno učinkovit način dolaženja do raznih usporedbi jezika te u pojedinim slučajevima mogu zamijeniti puno složenije i dugotrajnije metode. Kako bi se provjerilo bi li se dobili značajno drukčiji rezultati, ako bi se uključile i druge vrste riječi, istraživanje se paralelno provodi po istoj metodi na temelju korpusa Wikipedije i Wictionaryja.

Ružica Tolić
ruzicatolic.tg@gmail.com

Grafijske i fonološke osobitosti rubrika u Hrvojevu misalu

(Orto)grafijske su analize brojnim istraživačima bile polazištem i temeljem daljnjih, lingvističkih, proučavanja hrvatskoglagoljskih liturgijskih i neliturgijskih tekstova. U radu se provodi jezična raščlamba rubrika Hrvojeva misala na grafijskoj i fonološkoj razini. Cilj je ovoga rada opis grafijsko-fonoloških obilježja u rubrikama Hrvojeva misala i potom usporedba sa stanjem u rubrikama tiskanih brevijara. Na temelju proučene i izložene građe pokušat će se odgovoriti koliko je u jeziku rubrika očuvan staroslavenski sloj, prodiru li u nj jezične inovacije budući da se staroslavenski tragovi i čuvanje tradicije najlakše mogu otkriti proučavanjem grafije.

Biljana Vidiček
biljana.vidicek@gmail.com

Antroponimi *Priča iz davnine* na putu oko svijeta

U svjetlu različitih tendencija i aspekata prevođenja dječje literature, ovim radom želi se posvetiti pozornost jednomu određenom području prevođenja koje nerijetko izaziva kontroverze. Radi se o prevođenju onih antroponima koji obuhvaćaju imena personificiranih životinja i fiktivnih bića u bajkama.

Stoga je cilj ovoga rada prikazati rezultate usporedne analize vlastitih imena likova u hrvatskome izvorniku, zbirci bajki *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić i njihovih prijevodnih inačica u drugim ciljnim jezicima. Korpus obuhvaća izdanja svih dostupnih prijevoda ove zbirke (kao i prijevoda pojedinih pripadajućih bajki) na dvanaest jezika, tiskanih tijekom posljednjih sto godina tj. od objavljivanja zbirke pa sve do danas.

Pobliže će se promotriti samo ona imena koja nisu transliterirana/transkribirana ili transplantirana u ciljni jezik, već prevedena. Razlog tomu jest činjenica da su antroponimi u didaktičnim, simboličkim djelima poput bajki najčešće u međuodnosu s nekom običnom riječi dajući vlastitom imenu svrhovito značenje tj. težeći k tomu da ispune svoju identifikacijsku, fikcionalizacijsku i karakterizacijsku funkciju.

Na kraju će se razmotriti međukulturalne i semantičke implikacije prijevodnih rješenja te će se zaključiti o stupnju ostvarene autentičnosti.

Ana Vraneša
Ana.Vranesa@min-kulture.hr

Bernardina Petrović
bernardina.petrovic@ffzg.hr

Petra Korać
petra.korac@biol.pmf.hr

Mirjana Pavlica
mirjana.pavlica@biol.pmf.hr

Rječotvorni modeli u usustavljanju hrvatskoga genetičkog nazivlja

Hrvatski jezik bilježi obilje leksički praznih i nedorečenih mjesta u oblikovanju i usustavljanju znanstvenoga genetičkog nazivlja uzrokovanih ponajprije izravnim preuzimanjem toga nazivlja iz engleskoga jezika. Dodatnu poteškoću čini naglašeno progresivan razvoj genetike, brzina oblikovanja novih naziva u toj struci i svakako znanstvena produkcija hrvatskih genetičara koji radove objavljuju poglavito na engleskome jeziku.

U izlaganju će se predočiti osnovna polazišta rječotvornoga opisa hrvatskoga genetičkog nazivlja i definirati poteškoće koje se u tome opisu pojavljuju. Potom će se prikazati rječotvorni modeli toga nazivlja i ukazati na nedoumice pri njihovu usklađivanju s hrvatskim standardološkim i općim terminološkim načelima proizašlih iz oslanjanja hrvatskoga genetičkog nazivlja na leksik i gramatičke zakonitosti engleskoga jezika. Na kraju će se ponuditi rječotvorna rješenja usklađena sa zakonitostima genetičke struke i zahtjevima hrvatskoga standardnog jezika. Upravo takva rješenja smatramo ravnotežom između jezičnih zakonitosti i stručnih potraživanja.

Napomena: Autorska lektura sažetaka.